

δίκτυο
για τα δικαιώματα
του παιδιού

network
for children's
rights

FURTHER the MOVEMENT

ΑΚΤΙΝΑ

ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΟΡΟΥ

FURTHER the MOVEMENT

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Σεπτέμβριος 2020 - Ιούνιος 2021

**ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΠΟΑ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο
Πολιτισμού και Αθλητισμού

στις τελευταίες σελίδες του εγχειριδίου καλής πρακτικής
οι αναγνώστες/ριες θα έχουν την ευκαιρία
να μάθουν τα ονόματα και τη συμβολή όλων εκείνων
που συμμετείχαν στην υλοποίηση του προγράμματος Further the Movement

την πρώτη σελίδα την αφιερώνουμε σε όλες εκείνες και όλους εκείνους
που χωρίς αυτούς/ές το Further the Movement
δεν θα μπορούσε να έχει ταξιδέψει σε κάναεναν από τους σταθμούς του
και αποδίδουμε ένα θερμό ευχαριστώ στους/ις

Πηνελόπη Γ., Παναγιώτη Σ., Πάνο Χ., Βασιλική Π., Αγγελική Κ., Αλεξία Κ., Βάσω Μ.,
σε όλη την ομάδα εργαζομένων του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού και του Εφηβικού Δικτύου,
της ΑΚΤΙΝΑΣ, και την προσφορά του Fabric Republic.

περιεχόμενα

πρόλογος	05
εισαγωγικά: οι συνιστώσες	08
στοιχεία προετοιμασίας: οι συναντήσεις με τα παιδιά	20
Further the movement: η δομή του προγράμματος	29
ενότητα α': σόλο αυτοσχεδιασμός για σώμα και κάμερα	30
παιχνίδια	33
αυτοσχεδιασμός	38
προτεινόμενες ασκήσεις: μαθήματα τεχνικής σύγχρονου χορού αρχάριων εφήβων της Μ. Δραμισιώτη....	44
ενότητα β': ντουέτο αυτοσχεδιασμού για δύο σώματα	55
επίλογος ή ένα ημερολόγιο ως παράδειγμα εφαρμογής	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Η σημασία του Further the Movement και εν γένει των καλλιτεχνικών προγραμμάτων ως απόλυτα αναγκαίων μέσων για την υποστήριξη της ψυχικής υγείας των έφηβων ασυνόδευτων προσφύγων του Α. Μπέρτου.....	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Τα 4 video dance που προέκυψαν από την ενότητα β'.....	64
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Μοίρασμα εμπειρίας	69
βιβλιογραφία	70
συντελεστές/ριες εγχειριδίου καλής πρακτικής	71
συντελεστές/ριες υλοποίησης Further the Movement	72

πρόλογος

Το Further the movement σχεδιάστηκε το Μάρτιο του 2020 και προτάθηκε ως ερευνητικό πρόγραμμα σύγχρονου χορού στο κάλεσμα του Υπουργείου Πολιτισμού εκείνης της περιόδου προκειμένου να επιχορηγηθεί η υλοποίησή του. Μετά την έγκριση επιχορήγησης της πρότασης, μαζί με την Αιγίδα του ΥΠΠΟΑ, το Σεπτέμβριο του 2020 το πρόγραμμα ξεκίνησε και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2021.

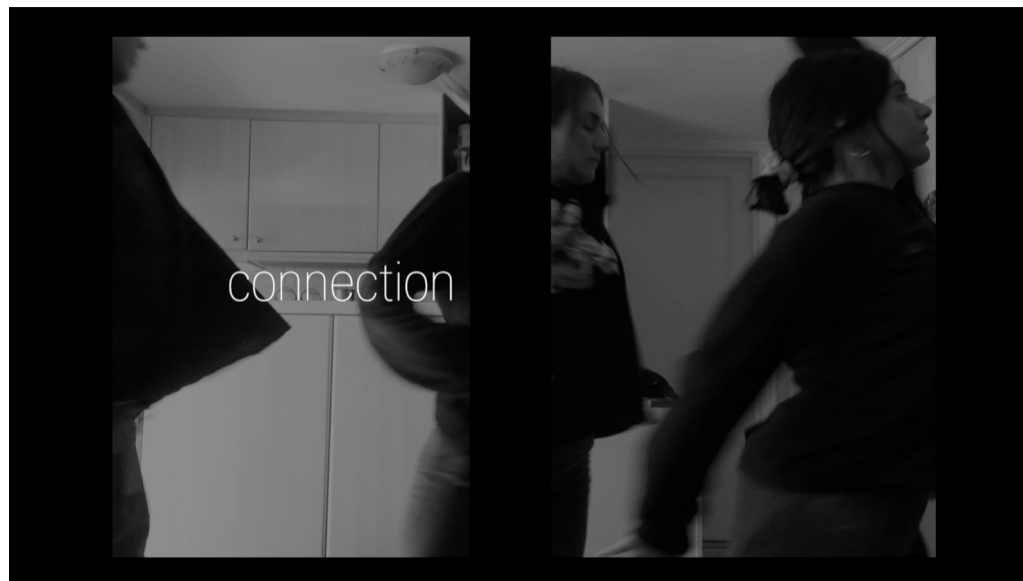
Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι η καταγραφή τόσο της ιδέας και των πολλαπλών στοχεύσεων της ως καλή πρακτική όσο και το να παρουσιαστεί το οδοιπορικό του Further the Movement από τον εναρκτήριο μήνα της υλοποίησής του μέχρι και την ολοκλήρωσή του με την παρουσίαση της παρούσας καταγραφής.

Κατά τη διάρκεια αυτού του οδοιπορικού, οι ανατροπές στην υλοποίηση ήταν πολυάριθμες. Παρ' όλο που η συνθήκη, στην οποία θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στη συνέχεια, ήταν γνωστή και αναμενόμενη σε βαθμό να εντάσσεται στην ίδια την πρόταση μέσω ενός εναλλακτικού πλάνου, οι κραδασμοί που επέφερε στη διεξαγωγή των επιμέρους δραστηριοτήτων του προγράμματος ήταν ισχυροί. Προκειμένου να απορροφηθούν ομαλά αυτοί οι κραδασμοί, οι συντελεστές του προγράμματος αποφάσισαν να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα της παράτασης, που εύλογα επέτρεψε το ΥΠΠΟΑ, και να μεταθέσουν τη λήξη του προγράμματος αντί για τον Ιανουάριο του 2020, στον Ιούνιο του 2020. Ωστόσο, πέρα από τις ανατροπές και τις ομολογουμένως αρκετές επαναδιαπραγματεύσεις της υλοποίησης, το

οδοιπορικό αυτού του προγράμματος σε κάθε περίπτωση θα παρουσιαζόταν. Σημαντικό σκεπτικό πίσω από το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί η δοκιμή της πρότασης στην πράξη, και άρα, το πώς πραγματικά έγιναν τα όσα σχεδιάστηκαν, δεν μπορεί παρά να αποτελέσει βασικό συστατικό που θα ολοκληρώσει τη στόχευση του εγχειριδίου. Σκοπός αυτής της στόχευσης είναι να επαναληφθεί το Further the Movement από άλλες ομάδες και άλλους/ες συντελεστές/ριες, ενδεχομένως μέσα από δημιουργικές εμπνεύσεις για παραλλαγές, αλλά οπωσδήποτε κουβαλώντας την πρωταρχική εμπειρία. Εξίσου σημαντικό, όμως, είναι το να δοθεί με καθαρότητα το δοκιμασμένο πρώτο πρόγραμμα έτσι ώστε ο/η αναγνώστης/ρια να μπορέσει να διαχωρίσει την παράμετρο που κατά τη διάρκεια του 2020 δημιούργησε τους κραδασμούς που αναφέρονται παραπάνω.

Η συνθήκη μέσα στην οποία υλοποιήθηκε το Further the Movement, και επηρεάστηκε άρδην από αυτήν, είναι η πανδημία που έπληξε όλο τον πλανήτη με έναρξη τον Μάρτιο του 2020 και λήξη άγνωστη ακόμα τη στιγμή που συγγράφεται το παρόν. Βασικοί άξονες της πανδημίας και των μέτρων προστασίας από την εξάπλωση του κορωνοϊού είναι η μεγάλη μεταδοτικότητα του μέσα από την κοινωνική επαφή και κατ' επέκταση μια σειρά από μέτρα που φροντίζουν την μεγαλύτερη δυνατή απόσταση μεταξύ των σωμάτων για την προστασία τους και την προστασία του συνόλου. Οι βασικές ρωγμές που δέχθηκε η υλοποίηση του προγράμματος είναι πρώτα μια ΚΥΑ που εκδόθηκε κατά το τέλος του Οκτωβρίου και σύμφωνα με την οποία όλοι οι χώροι πολιτισμού ήταν υποχρεωμένοι να κλείσουν και στη συνέχεια, τον Νοέμβριο, η ολική απαγόρευση κυκλοφορίας για την ανάσχεση της διασποράς του ιού. Σκόπιμα η γράφουσα δεν επιθυμεί να καταγράψει λεπτομερέστερα στιγμές και σταθμούς της

πανδημίας και των επιπτώσεών της, διατηρώντας την αισιοδοξία πως σύντομα το εγχειρίδιο αυτό θα περάσει σε νέα χέρια που θα το υλοποιήσουν έξω από πλαίσια καραντίνας και φόβου σωματικού πλησιάζματος, καθώς σύντομα η ανθρωπότητα θα διαβεί την έξοδο από όλο αυτό. Είναι σημαντικό να σημειωθεί εδώ το ότι το εγχειρίδιο αυτό δεν στοχεύει στη δημιουργία μιας παρακαταθήκης για συνθήκες απόστασης αλλά ακριβώς το αντίθετο. Είναι γεγονός ότι η σχετική αναφορά δεν μπορεί να απουσιάσει από την καταγραφή, αλλά ο/η αναγνώστης/ρια καλείται να αφαιρέσει αυτά τα στοιχεία και να ξεναγηθεί μέσα στον πυρήνα του Further the Movement που δεν είναι άλλος από την επαφή, την ουσιαστική επαφή. Επαφή πολιτισμικών φορτίων, επαφή σωμάτων.

εισαγωγικά: οι συνιστώσες

Το Further the Movement είναι ένα ερευνητικό πρόγραμμα σύγχρονου χορού που πραγματοποιήθηκε από το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε συνεργασία με την ανώτερη επαγγελματική σχολή χορού “ΑΚΤΙΝΑ”, υπό την αιγίδα και με την επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Σκοπός του προγράμματος είναι η ενίσχυση και ο εμπλουτισμός της ελληνικής χορογραφικής δημιουργίας και της ελληνικής κοινότητας του χορού, μέσω της έρευνας στο πεδίο των πρακτικών του σύγχρονου χορού.

Το Further the Movement επιχειρεί να δώσει το χώρο και το χρόνο σε νέους/ες Ελληνες/ίδες χορευτές/ιες να καλλιεργήσουν και να παρουσιάσουν τη δική τους γλώσσα σύγχρονου χορού να επανεγγράψουν την κινητική τους εμπειρία και να διερευνήσουν τα όριά τους.

Ο σκληρός πυρήνας της στόχευσης του Further the Movement είναι η προσθήκη στην εξίσωση της κινητικής έρευνας ενός κρίσιμου παράγοντα: να φέρει τους νέους/ες Ελληνες/ίδες, πρόσφυγες και μετανάστες δεύτερης γενιάς, 13 ως 24 ετών, ανεξαρτήτως εθνικότητας, φυλής, φύλου, θρησκείας και γλώσσας, μέσα στη διάνοιξη του αντίστοιχου τοπίου που φαίνεται ότι θα ανθίσει στο προσεχές μέλλον.

επιμέρους στόχοι του Προγράμματος

- Να βελτιωθούν τα σύγχρονα εργαλεία δημιουργίας κίνησης και αναζήτησης χορευτικής και χορογραφικής ταυτότητας με βάθος το έργο νέων Ελλήνων δημιουργών/καλλιτεχνών.
- Να αναπτυχθεί ένα νέο δυναμικό κοινό, με υψηλά κριτήρια πρόσληψης παραστατικών τεχνών εναρμονισμένα με τις σύγχρονες τάσεις
- Να ενισχυθεί η καλλιτεχνική δημιουργία που στοχεύει στην ευαισθητοποίηση, κοινωνική σύγκλιση και καταπολέμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων που παράγουν και αναπαράγουν διακρίσεις πάσης φύσεως.
- Να δημιουργηθεί μια "γέφυρα" εφαρμοσμένου ερευνητικού κινητικού διαλόγου με τις αναγνωρισμένες από το κράτος επαγγελματικές σχολές χορού.

εφαλτήριο

Το πρόγραμμα Further the Movement έθεσε ως εφαλτήριο την έλλειψη συστηματικής εφαρμοσμένης ερευνητικής δραστηριότητας στην Ελλάδα και αντλεί έμπνευση από την αξιοσημείωτα δυναμική παραγωγή παραστάσεων σύγχρονου χορού στην Ελλάδα από τα μέσα της δεκαετίας του '90 μέχρι σήμερα¹. Επιπρόσθετη έμπνευση αποτελεί και το προσφάτως (ακαδ. περίοδος 2019 - 20) ιδρυθέν Τμήμα Παραστατικών & Ψηφιακών Τεχνών (Τ.Π.Ψ.Τ.) με έδρα το Ναύπλιο, που ανήκει στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, έχοντας εντάξει στα γνωστικά του αντικείμενα το χορό, γεγονός που σαφώς διανοίγει το τοπίο σε μια ακαδημαϊκή προσέγγιση του χορού, η οποία ως σήμερα σημειώνει ηχηρή απουσία στη χώρα μας στα ερευνητικά δεδομένα². Επιπλέον, γνωρίζοντας ότι “οι κινητικές δεξιότητες του ατόμου εμπλουτίζονται μέσω της εμπειρίας, και μπορούν να αλλάξουν το ύψος σχεδόν όλων αυτών που κάνουμε”, όπως κι ότι υπάρχουν διαδικασίες μέσα από τις οποίες το χορευτικό σώμα μπορεί να “ξεχάσει” και να κάνει νέες εγγραφές (Roche, 2009), χρειάζεται να δοθεί η ευκαιρία στον/ην Ελληνα/ίδα χορογράφο να αναζητήσει νέους δρόμους δημιουργίας κίνησης, δουλεύοντας για παράδειγμα με σωματικό υλικό έφηβων και νέων ατόμων. Επιπλέον, χρειάζεται να υπογραμμιστεί η κρισιμότητα της έρευνας μέσω σωματικών όρων και να εδραιωθεί μεθοδολογικά αυτό που

¹ Ηδη από τη δεκαετία του '80 που ο χορός αρχίζει να υποστηρίζεται θεσμικά στη χώρα μας, παρατηρείται άνθιση στην ίδρυση σχημάτων χορού, με τη δεκαετία του '90 να σημειώνει πραγματική “άνοιξη” (Λεύκωμα με τίτλος Χορός/Dance, εκδόσεις ΚΟΕΝ / Σωματείο Ελλήνων Χορογράφων, υποστήριξη του Υπ. Πολιτισμού). Η “άνοιξη” αυτή συνεχίστηκε και τις επόμενες δεκαετίες με την παρουσία των Ελλήνων/ίδων χορογράφων και χορευτριών/τών να αναπτύσσεται και να εξελίσσεται.

² <http://pda.uop.gr/>

αναφέρει ο V. Hunter ότι εάν τους δοθεί προτεραιότητα ως βασική δίοδος της αντίληψης, τότε τα σώματα έχουν τη δυνατότητα να μας παρέχουν πληροφορίες από και για τον κόσμο με έναν ειδικό και σημαντικό τρόπο (Hunter, 2016).

Καθοριστικής σημασίας θεμέλιο για το σχεδιασμό του Further the Movement αποτέλεσε η συνεργασία του Εφηβικού Δικτύου του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τη χορογράφο Μπέτυ Δραμισιώτη, Διευθύντρια της Ανώτερης Επαγγελματικής Ιδιωτικής Σχολής Χορού “Ακτίνα” κατά τη φθινοπωρινή – χειμερινή περίοδο του 2019, μέσω εβδομαδιαίων μαθημάτων σύγχρονου χορού σε ομάδα εφήβων ωφελούμενων του Εφηβικού Δικτύου. Η συνεργασία αυτή ξεκίνησε διερευνητικά ως προς την προσέγγιση του σύγχρονου χορού σε ευάλωτες ομάδες παιδιών και εφαρμόστηκε με αξιοσημείωτη επιτυχία. Αυτό που η διαίσθηση υποδείκνυε – ότι ο χορός φέρνει κοντά εκείνους που η γλώσσα κρατά μακριά – αποδείχτηκε εύστοχο με μεγάλη στιβαρότητα καθ' όλη τη διάρκεια της συνεργασίας και υλοποίησης αυτής, με τρόπο συχνά συγκινητικό. Κατόπιν αυτού του αποτελέσματος, μοιραία, δημιουργήθηκε η όρεξη να συνεχιστεί αυτή η φόρα και να εμβαθύνει ακόμα περισσότερο σε σωματικές αφηγήσεις και στην επέκταση των ορίων της σωματικής έκφρασης.

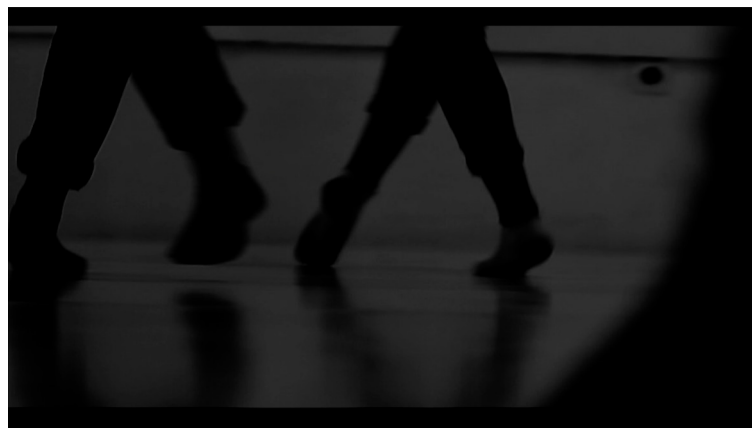
Εφηβικό Δίκτυο

Το Εφηβικό Δίκτυο είναι ένας διαπολιτισμικός χώρος ειδικά σχεδιασμένος για έφηβους/ες και νέους/ες από 13 έως 24 ετών. Η λειτουργία του χώρου ξεκίνησε το 2016 από το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, με στόχο να προσφέρει ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών δραστηριοτήτων και να συνεισφέρει στην ευαισθητοποίηση των έφηβων και νέων ατόμων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι ένας ελεύθερος και ασφαλής χώρος υποστήριξης, ψυχαγωγίας και συνάντησης, ανοιχτός για όλα τα άτομα εφηβικής και νεαρής ηλικίας χωρίς διακρίσεις. Η καθημερινή λειτουργία του χώρου υποστηρίζεται από μια ομάδα εξειδικευμένων επαγγελματιών και εθελοντών/τριών, που προωθεί τη συμμετοχή σε δημιουργικές ομάδες, την ανάληψη συλλογικών πρωτοβουλιών κοινωνικού/πολιτιστικού χαρακτήρα και τη διάδραση και επικοινωνία με άλλες ομάδες έφηβων ατόμων. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη στήριξη για τη συνέχιση των σπουδών και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Ακτίνα

Η επαγγελματική σχολή χορού “ΑΚΤΙΝΑ” ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2013 και λειτουργεί υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση της Μπέττυς Δραμισιώτη. Απαρτίζεται από ένα σύνολο διακεκριμένων χορευτών, δασκάλων και θεωρητικών του χορού, προτείνοντας ένα εναλλακτικό, οργανωμένο μοντέλο εκπαίδευσης με έμφαση στην ανάπτυξη της προσωπικής καλλιτεχνικής έκφρασης. Μέσα από καθημερινή 5ωρη εξάσκηση, με χορογραφικά εργαστήρια, σεμινάρια, αλλά και με παρουσιάσεις έργων στο χώρο της σχολής, ο σπουδαστής έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει σε όλη τη διαδικασία παραγωγής μιας δημιουργίας, από τον σχεδιασμό μέχρι την τελική της παρουσίαση. Και επειδή ο χορός δεν είναι απομονωμένη τέχνη αλλά χρειάζεται τη μουσική, το θέατρο, τη ζωγραφική, τη λογοτεχνία, ο νέος χορευτής, δάσκαλος, χορογράφος, κατά την τριετή του φοίτηση θα μπορεί να παρακολουθεί εκτός από την καθιερωμένη ύλη, όπως αυτή ορίζεται από το ΥΠ.ΠΟ.Α., επιπλέον κύκλους μαθημάτων που θα οργανώνονται κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους και θα λειτουργούν συμπληρωματικά στη βασική του εκπαίδευση.

σύμπραξη

Τα εβδομαδιαία μαθήματα χορού σε έφηβους/ες ωφελούμενους/ες ξεκίνησαν ως μια προσπάθεια εισαγωγής μαθήματος σύγχρονου χορού στο δημιουργικό και μαθησιακό πρόγραμμα του Εφηβικού Δικτύου. Ο στόχος υπήρξε διπλός: αφενός μεν τα παιδιά του Εφηβικού Δικτύου να έρθουν σε επαφή με την τέχνη του σύγχρονου χορού, αφετέρου δε οι τριτοετείς σπουδαστές της σχολής “Ακτίνα” να κάνουν την πρώτη τους απόπειρα διδασκαλίας σε αρχάρια ομάδα χορού. Έτσι, το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε έφερνε κάθε μήνα τρία διαφορετικά άτομα να διδάξουν το μάθημα στα παιδιά, με απώτερο στόχο όλο το τρίτο έτος της σχολής να έχει περάσει από το Εφηβικό Δίκτυο. Η όλη διαδικασία πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία υπό την επίβλεψη της Μπέττυς Δραμισιώτη και τόσο η μία ομάδα (ωφελούμενοι/ες του Εφηβικού Δικτύου) όσο και η άλλη (τριετείς σπουδαστές/ριες της Ακτί-

νας) συνδέθηκαν και δεσμεύθηκαν στην ομάδα.

Επί της ουσίας, αυτό το μάθημα αποτέλεσε το σημείο μηδέν του Further the Movement. Η βασική παρατήρηση που έφερε αυτό το εβδομαδιαίο μάθημα ήταν η αξιοσημείωτα γρήγορη εξέλιξη των παιδιών στο να μαθαίνουν έναν συνδυασμό κινήσεων και να τον αναπαράγουν (απομνημόνευση, σωματική κατανόηση της κίνησης). Μοιραία, γεννήθηκε η ανάγκη για επέκταση αυτής της ομάδας μέσα από το δρόμο του αυτοσχεδιασμού και της προώθησης δημιουργίας πιο προσωπικού υλικού. Η επέκταση αυτή έφερε την ιδέα του Further the Movement. Ο εμπλουτισμός του προγράμματος με τα επιμέρους στοιχεία του, προήλθε κι αυτός από την παρατήρηση των παιδιών τόσο εντός όσο και εκτός του μαθήματος. Η εξοικείωσή τους με την τεχνολογία, κυρίως κινητά τηλέφωνα, και οι συχνές λήψεις βίντεο και φωτογραφιών με αυτές αποτέλεσε έμπνευση για το σκελετό του προγράμματος.

ωφελούμενοι & ωφελούμενες

Οι ωφελούμενοι και οι ωφελούμενες του Εφηβικού Δικτύου σε μεγάλο βαθμό ανήκουν σε προσφυγικό πληθυσμό, με κυριότερες προελεύσεις την Αφρική, το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Ιράκ, το Ιράν και το Πακιστάν, και κυριότερες ομιλούμενες γλώσσες Γαλλικά, Φαρσί, Περσικά, Νταρί, Αραβικά και Ουρντού. Η πληθυσμιακή αυτή ομάδα θεωρείται ευάλωτη και παρακολουθείται διακριτικά από κοινωνικό λειτουργό στο κρίσιμο περιθώριο των δημιουργικών και μαθησιακών δραστηριοτήτων που τα παιδιά παρακολουθούν στο Εφηβικό Δίκτυο. Ακολουθώντας αυτή την προστατευτική στάση απέναν-

ντι στα παιδιά, κρίθηκε απαραίτητη η παρουσία ενός ψυχολόγου στην οποιαδήποτε διεξαγωγή δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του Further the Movement το οποίο θα εξερχόταν του απόλυτα ασφαλούς χώρου του Εφηβικού δικτύου και θα έμπαινε σε ένα νέο πλαίσιο. Ακόμα πιο απαραίτητη κρίθηκε όταν το πλαίσιο που επεξεργαζόταν ο σχεδιασμός του προγράμματος ήταν ο δρόμος του αυτοσχεδιασμού και άρα η έκθεση προσωπικού υλικού από τα παιδιά θα έκρυβε διαρκώς τον “κίνδυνο” να έρθουν στην επιφάνεια τραυματικές πτυχές οι οποίες θα χρειαζόταν να φροντιστούν από κάποιον εξειδικευμένο επαγγελματία.

σπουδαστές & σπουδάστριες

Η άλλη πτυχή που έθεσε τους κανόνες του προγράμματος ήταν οι νέοι/ες χορευτές/ριες της σχολής χορού Ακτίνα. Οι κανόνες, εντός πολλών εισαγωγικών, εδώ σχετίστηκαν με την προσέγγιση του σύγχρονου χορού από μια νέα γενιά επαγγελματιών που ετοιμάζεται να δημιουργήσει. Εχοντας κατά νου τα όσα αναφέρονται παραπάνω αναφορικά με την έρευνα στην Ελλάδα και την ανάγκη για επέκταση του πεδίου, η ιδέα του σχεδιασμού του Further the Movement άρχισε να στρέφει την προσοχή της στη δημιουργία χώρου για έρευνα χωρίς απαραίτητα το σκοπό της τελικής παράστασης. Η ιδέα προσανατολίστηκε επάνω στην ανάγκη για δημιουργία χώρου πειραματισμού. Είναι γεγονός πως για πολλούς λόγους, μεταξύ των οποίων σε μεγάλο βαθμό συγκαταλέγεται ο βιοπορισμός των χορευτών/ριών, ο πειραματισμός και η αναζήτηση με απόλυτη ελευθερία χωρίς το ζητούμενο της ολοκληρωμέ-

νης παράστασης, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Παράλληλα, και πάλι όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι εγγραφές στα σώματα των χορευτών/ριών από πάσης φύσεως προσλαμβάνουσες (σχολές χορού, τεχνικές, συνεργασίες κ.ά.) δημιουργούν ένα φορτίο που θα μπορούσε κανείς να πει ότι, ελλείψει ελευθερίας πειραματισμού και κινήσεων, απομακρύνει το/η χορευτή/ρια από τη δική του/ης προσωπική φωνή, το δικό του/ης ζωτικό χώρο για άνοιγμα προς το άγνωστο και ταυτόχρονα το προσωπικό. Θα μπορούσε ένα πρόγραμμα να δημιουργήσει αυτό το χώρο μέσα από ένα ορισμένο μεν αλλά ελεύθερο δε πλαίσιο;

Όλες οι παραπάνω συνιστώσες είναι εκείνες
που οδήγησαν στο σχεδιασμό του *Further the Movement*.

Τα κεφάλαια που ακολουθούν επιχειρούν να αποτυπώσουν τόσο την εφαρμογή του προγράμματος όσο και τις πολύ σημαντικές παραμέτρους που αναδύθηκαν μέσα από την υλοποίηση. Παράλληλα, ως εγχειρίδιο καλής πρακτικής εμπεριέχει πρακτικές ασκήσεις που καθοδηγούν προς μελλοντική επανάληψη, παραλλαγή, ή πάσα δημιουργική χρήση του υλικού.

Μεθοδολογικά μπορεί κανείς να εντοπίσει στοιχεία της ποιοτικής έρευνας εντός του εγχειριδίου. Κύριος άξονας του παρόντος είναι σε κάθε περίπτωση η αναλυτική περιγραφή της ιδέας και των πεπραγμένων, και αναπόφευκτα εμπεριέχει καταγραφή στιγμών παρατήρησης. Η παρατηρήτρια, δηλαδή η γράφουσα, οφείλει στο αναγνωστικό κοινό την παρούσα σημείωση, καθώς ο εμπλουτισμός

της κάθε ενότητας προέρχεται από την κεκτημένη εμπειρία τόσο της υλοποίησης του προγράμματος όσο και της εν γένει επαφής με ομάδες έφηβων και νέων προσφύγων, χορευτών/ριών, δασκάλων χορού και χορογράφων. Οι εγγραφές για το πώς προσεγγίζουμε τέτοιου είδους ομάδες και εγχειρήματα αποτελεί μεγάλο έργο αναζήτησης και επισκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας και ο χώρος εδώ δεν είναι τέτοιος. Ωστόσο, δεν μπορεί παρά να σημειωθεί ότι από άποψη ερευνητική το παρόν εγχειρίδιο συγκαταλέγει στο υλικό του πρωτογενές υλικό, παρατηρήσεις, σκέψεις και συσχετισμούς. Ο δρόμος των ανθρωπιστικών επιστημών για την επίτευξη της όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικής ματιάς είναι κάποιοι άξονες της ποιοτικής έρευνας που τοποθετούν τον/ην γράφων/ουσα ως ένα ακόμα φίλτρο της πραγματικότητας και το αποκαλύπτουν, προκειμένου το άτομο που θα πάρει στα χέρια του το πόνημα να μπορέσει με τη σειρά του να «αφαιρέσει» τυχόν προσωπικά βιώματα της συγγραφέως και να οδηγηθεί ακόμα πιο κοντά σε μια αλήθεια.

Ο Michael Q. Patton προσεγγίζει αυτή τη διαδρομή γράφοντας:

Η ποιοτική έρευνα είναι προσωπική. Ο/η ερευνητής/ρια είναι το μέσο της έρευνας. Αυτό που την οδηγεί σε μια έρευνα έχει σημασία. Το βιογραφικό, η εμπειρία, η κατάρτιση, οι δεξιότητες, η διαπροσωπικές ικανότητες, η ικανότητα για ενσυναίσθηση, η διαπολιτισμική ευαισθησία και πώς, ως άτομο, συμμετέχει στην επιτόπια εργασία και ανάλυση - αυτά τα πράγματα υπονομεύουν την αξιοπιστία των ευρημάτων. Ο προβληματισμός σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η συλλογή και η ερμηνεία των δεδομένων επηρεάζονται από το ποιοι είστε, τι συμβαίνει στη ζωή σας, τι σας ενδιαφέρει, πώς βλέπετε τον κόσμο και πώς έχετε επιλέξει να μελετήσετε ποια ενδιαφέροντά σας είναι μέρος ποιοτικής μεθοδολογίας (Patton, 2015: 40).

Καθώς το παρόν είναι εγχειρίδιο, το να έρθει κανείς πιο κοντά στην αλήθεια σημαίνει να κάνει το περιεχόμενο δικό του/ης και να το εφαρμόσει με δημιουργική ελευθερία, ιδανικά να το αναπτύξει.

Κλείνοντας την εισαγωγική ενότητα, παραθέτω εδώ μια «παραβολή» που χρησιμοποιεί ο Patton με τη σκέψη ότι η ματιά για τέτοιου είδους εγχειρήματα χρειάζεται να συμπεριλαμβάνει το όλον – κι αυτό είναι σπουδαίος βοηθός είτε μιλάμε για θεωρητικά πλαίσια και έρευνες είτε για την ενεργητική τοποθέτησή μας εντός ενός συνόλου ανθρώπων:

Κάποτε ένας Πορτογάλος συνάδελφος [ερευνητής της ποιοτικής μεθοδολογίας] είπε ότι, καθώς οδηγούσε σε μια απομακρυσμένη περιοχή της χώρας του, συνάντησε ένα μεγάλο κοπάδι προβάτων που οδηγούνταν κατά μήκος του δρόμου από έναν βοσκό. Βλέποντας ότι θα καθυστερούσε έως ότου τα πρόβατα να διασχίσουν το δρόμο, βγήκε από το αυτοκίνητο και άνοιξε κουβέντα με το βοσκό.

«Πόσα πρόβατα έχετε;» ρώτησε.

«Δεν ξέρω», απάντησε ο νεαρός βοσκός.

Εκπληκτος με αυτήν την απάντηση, ο ταξιδιώτης ρώτησε:

«Πώς παρακολουθείτε το κοπάδι εάν δεν γνωρίζετε πόσα πρόβατα υπάρχουν; Πώς θα ξέρατε αν έλειπε κάποιος;»

Ο βοσκός φαινόταν μπερδεμένος από την ερώτηση. Στη συνέχεια, εξήγησε:

«Δεν χρειάζεται να τα μετρήσω. Ξέρω το καθένα και ξέρω ολόκληρο το κοπάδι. Θα ήξερα αν το κοπάδι δεν ήταν ολόκληρο.»

Αυτό συνοψίζει τον ολισμό: Θα ήξερα το κοπάδι στο σύνολό του (Patton, 2015: 128).

Στοιχεία προετοιμασίας: Οι συναντήσεις με τα παιδιά

Το προφίλ των συμμετεχόντων/σών έφηβων και νέων έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω στα εισαγωγικά κεφάλαια. Στο παρόν κεφάλαιο κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν διεξοδικά τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά μιας τέτοιας ομάδας.

πώς θα επικοινωνήσουμε

Ενα βασικό χαρακτηριστικό που θα συναντήσει κανείς στην αλληλεπίδραση με μια ομάδα τα μέλη της οποίας ανήκουν στον προσφυγικό πληθυσμό είναι η γλώσσα. Η, για να είμαστε πιο ακριβείς, οι γλώσσες. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι κυριότερες ομιλούμενες γλώσσες είναι Γαλλικά, Φαρσί, Περσικά, Νταρί, Αραβικά και Ουρντού. Το πιο πιθανό είναι πως σε μια ομάδα θα τις συναντήσεις όλες αυτές τις γλώσσες, κι ακόμα περισσότερες διόλου απίθανο. Ωστόσο, η πολυγλωσσική ταυτότητα δεν σταματά εκεί. Το πιθανότερο είναι πως κάποια παιδιά θα μιλούν και ελληνικά ή αγγλικά. Η μόνο αγγλικά, ή μόνο ελληνικά, πέρα από τη μητρική τους γλώσσα. Κάποια θα μιλούν άπταιστα αγγλικά ή ελληνικά και είναι σχεδόν βέβαιο ότι κάποια θα σου πουν ότι δεν μιλούν καθόλου ελληνικά, αλλά στην πορεία θα ανακαλύψεις ότι εν τέλει καταλαβαίνουν ελληνικά αλλά δεν μοιράζονται εύκολα ενδεχομένως

υποτιμώντας τις δυνατότητές τους.

Ενα σημαντικό ερώτημα που τίθεται εδώ είναι το κατά πόσο σε μια δημιουργική ομάδα χρειάζεται διερμηνέας. Την απάντηση τη δίνει η ίδια η δραστηριότητα και τα ζητούμενά της, όπως επίσης και η ίδια η ομάδα από άποψη σύνθεσης εθνικοτήτων. Στην περίπτωση του χορού θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι, καθώς η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι εκείνη του σώματος, ο λόγος έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Μια τέτοια υπόθεση δεν είναι λάθος, αλλά η πραγματικότητα απαιτεί να μιλήσουμε. Μια ομάδα μαθητών/ριών σύγχρονου χορού είναι μια ομάδα σίγουρα πολλών ταχυτήτων αλλά οπωσδήποτε είναι μια ομάδα αρχαρίων. Αυτό συνεπάγεται έλλειψη εξοικείωσης με την κατανόηση και μίμηση της κίνησης, και άρα προϋποθέτει ότι χρειάζεται να μιλήσουμε. Επίσης, προϋποθέτει να αφήσουμε τη δυναμική της ομάδας να κάνει αυτό που ξέρει να κάνει καλά: το ένα παιδί να βοηθάει το άλλο. Ενας ακόμα σύμμαχος είναι η χαρτογράφηση του χώρου. Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφονται οι σχετικές λεπτομέρειες.

η χρήση του λόγου

Ο λόγος καλείται να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομος και να εστιάζει σε σύντομες φράσεις, ιδανικά μόνο σε λέξεις. Οι σύντομες αυτές λεκτικές οδηγίες συνίσταται οπωσδήποτε να συνοδεύονται από κίνηση. Με αυτόν τον τρόπο εμφανίζεται και επιτυγχάνεται κι ένας παράλληλος στόχος: μαθαίνουμε ξένες γλώσσες. Για παράδειγμα, η λέξη «στοπ» που συνοδεύεται από τη δασκάλα χορού από κι-

νητική περιγραφή, δηλαδή σταμάτημα της κίνησης, ξεκινά να δημιουργεί τον κοινό κώδικα γλώσσας. Ακούγεται αυτονόητο όλο αυτό. Όμως, η εμπειρία και το μοίρασμα με άτομα που είχαν παρόμοιες εμπειρίες με ομάδες εφήβων που η γλώσσα ποικίλει και στήνει εμπόδια, δείχνει ότι κάτι τέτοιο καλό είναι εξ αρχής να το έχει κανείς κατά νου και προμελετημένο ώστε να μην επιχειρεί επί τόπου να ανακαλύψει πώς θα συνεννοηθούμε χωρίς το μάθημα να χάσει τη δυναμική του και χάνουμε διαρκώς το ζέσταμα. Λόγος σύντομος, λοιπόν, συνοδεία κίνησης με απώτερο στόχο τη μίμηση.

Η διεξαγωγή του Further the Movement έδειξε πως πολύ άμεσα ακολουθώντας αυτή την τακτική η δασκάλα μπορούσε να μιλάει ελεύθερα και να γίνεται απόλυτα κατανοητή. Ήδη από τη δεύτερη συνάντηση η επικοινωνία έγινε κεκτημένη.

Αλλά παράλληλα με αυτό παρατηρήθηκε και κάτι άλλο:
ένα περίεργο διαρκές σούσουρο.

το σούσουρο ή παντού υπάρχει ένας σύμμαχος

Το σούσουρο ενοχλεί την συγκέντρωση και την ομαλή διεξαγωγή. Είμαστε συνηθισμένοι να το παύουμε σε κάθε είδους εκπαιδευτική συνάντηση. Την ώρα του μαθήματος δεν μιλάμε. Θα μπορούσε, άραγε, να αναδυθεί κάποια συνθήκη στην οποία την ώρα του μαθήματος μιλάμε; Και μάλιστα να μιλάμε όσο θέλουμε; Η απάντηση εδώ είναι θετική. Το πιο πιθανό είναι ότι το μάθημα χορού δεν είναι

η πρώτη ομαδική δραστηριότητα στην οποία συναντιούνται τα παιδιά, είτε τα συγκεκριμένα ως ομάδα είτε η σύνθεση είναι καινούρια και γι' αυτά. Υπάρχει όμως μια συνήθεια που αναπτύσσουν και μπορεί να περιγραφεί ως μια αυθόρμητη αλληλεγγύη. Κάποιο παιδί από την ομάδα αυθόρμητα θα αναλάβει το ρόλο του διερμηνέα. Κάποιος που τα αγγλικά του είναι πιο προχωρημένα από κάποιου άλλου, ή τα ελληνικά του, θα αρχίσει ψιθυριστά να μεταφράζει τα όσα λέει η δασκάλα. Είναι ο κρυφός βοηθός. Χρειάζεται να του επιτραπεί αυτή δουλειά, αναγνωρίζοντας ότι είναι δύσκολη και απαιτητική για το ίδιο το παιδί που διατίθεται αυθόρμητα να βοηθήσει αλλά άκρως απαραίτητη και πολύτιμη για την ομάδα και τον κοινό στόχο. Είναι σχεδόν σίγουρο πως θα συμβεί και απόλυτα σίγουρο πως, παρά την ηχητική ενόχληση που μπορεί να προκαλέσει, θα είναι ένας σπουδαίος σύμμαχος. Το αφήνουμε να συμβεί, ιδανικά το προωθούμε. Κι αν δεν συμβεί από μόνο του, έχουμε κατά νου να το προκαλέσουμε. Με την πρώτη επαφή που θα υπάρξει με την ομάδα οι γλωσσικές δυνατότητες γίνονται ορατές άμεσα. Το να εντοπίσεις κάποιο πρόθυμο παιδί να βοηθήσει θα βοηθήσει την όλη διαδικασία.

ο κοινός μας χώρος είναι η κοινή μας γλώσσα

Μια σημαντική παράμετρος είναι να μοιράσουμε το χώρο σε επιμέρους γνώριμους χώρους. Αυτό είναι κάτι που ούτως ή άλλως συμβαίνει σε ένα μάθημα χορού: εδώ στέκεται η δασκάλα, εδώ στέκεται η ομάδα, κοιτάμε όλοι προς τον καθρέφτη συνήθως, όταν μία ομάδα χορεύει εδώ στεκόμαστε οι υπόλοιποι που περιμένουμε τη σειρά μας. Η σημαντικότητα του συμφωνημένου χώρου είναι συνδεδε-

μένη με το να παραμένουν σταθερές αυτές οι μικρές «γειτονιές». Πολύ σύντομα η ομάδα μαθαίνει πού βρισκόμαστε κάθε φορά. Επίσης, στις σταθερές που καλούμαστε να δημιουργήσουμε βοηθάει να παραμένει σταθερή η κατεύθυνση της κίνησης: σημείο εκκίνησης και σημείο προορισμός.

Η διεξαγωγή του Further the Movement έδειξε πως αυτή η μικρή συμφωνία κατακτήθηκε πολύ γρήγορα και από την επικοινωνία αφαιρέθηκε άμεσα η λεκτική οδηγία του πού στεκόμαστε, πού πάμε και από πού ερχόμαστε. Πολύ σύντομα, τα παιδιά γνώριζαν ανά πάσα στιγμή πού χρειάζεται να σταθούν μέσα στο χώρο και, κατ' επέκταση, ποια είναι η δράση που κάνουμε ανά πάσα στιγμή. Ετσι, λοιπόν, μέρος της προετοιμασίας των συναντήσεων με τα παιδιά αποτελεί η χαρτογράφηση του χώρου και η τήρηση αυτής της χαρτογράφησης. Φυσικά, στο πλαίσιο κάποιου παιχνιδιού η ανατροπή αυτής της συμφωνημένης χωρικότητας θα δημιουργήσει ισχυρό ενδιαφέρον, αλλά σε επίπεδο κάλυψης και χτισίματος της επικοινωνίας ο χώρος μπορεί να γίνει μια ακόμα κοινή γλώσσα σύντομα κεκτημένη ως κοινός κώδικας και άρα να μας φέρει ακόμα πιο κοντά ως ομάδα.

πώς θα είμαστε όλοι και όλες ασφαλείς

Μια ομάδα έφηβων και νέων προσφύγων είναι μια ομάδα ευάλωτων ατόμων. Αυτό χρειάζεται να το έχει κανείς πάντα κατά νου. Ο σχεδιασμός του Further the Movement έθεσε ως απαραίτητη προϋπόθεση την ύπαρξη ενός ψυχολόγου στην διεξαγωγή των επαφών με τα παιδιά. Το σκεπτικό για το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν το γεγονός ότι η διαδικασία της ελεύθερης σωματικής έκφρασης και

του όποιου μοιράσματος, ενδεχομένως να συνοδευτεί από την αποκάλυψη ευαίσθητων ψυχικών πτυχών. Σίγουρα χρειάζεται να αφουγκραζόμαστε τέτοια ανοίγματα και οπωσδήποτε χρειάζεται να είμαστε σε θέση να παρέχουμε ουσιαστική υποστήριξη. Ωστόσο, θεωρούμε ότι αυτή η ανάληψη ευθύνης αναλογεί σε εξειδικευμένο επαγγελματία και όχι στη δασκάλα του χορού. Η δασκάλα χρειάζεται, όμως, να έχει κατά νου την ευαλωτότητα των μελών της ομάδας και να έχει οξυμένη την προσοχή για καθετί που πέφτει στην αντίληψή της. Όπως συχνά λέμε σε τέτοιες ομάδες, ο/η εμπυχωτής/ρια είναι τα μάτια και τα αυτιά του ψυχολόγου ή του κοινωνικού λειτουργού, που παρακολουθεί διακριτικά μεν ενεργητικά δε την ομάδα. Είναι σημαντικό ακόμα να σημειωθεί το ότι, αν και ο στόχος μιας δημιουργικής ομάδας είναι εξ ορισμού η δημιουργική διαδικασία και το όποιο συμφωνημένο αποτέλεσμα, χρειάζεται να υπάρχει πάντα και ένας δεύτερος στόχος υποστήριξης και διασφάλισης της ψυχικής ισορροπίας των παιδιών που συμμετέχουν. Η ασφάλεια προέχει και μας διασφαλίζει όλους. Επίσης, η ασφάλεια και η υποστήριξη μας φέρνει ακόμα πιο κοντά.

Πολιτική Διασφάλισης Παιδιών

Το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, μέσω της εξειδικευμένης ομάδας του προγράμματος Ψυχοκοινωνικής και Νομικής Υποστήριξης έχει συντάξει την «Πολιτική Διασφάλισης Παιδιών», η οποία βασίζεται και προκύπτει από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των ΗΕ (1989), τη Νομοθεσία 2101/1992 και τον Κώδικα Δεοντολογίας του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Σκοπός της Πολι-

τικής αυτής είναι η διασφάλιση ότι κανένα παιδί δεν θα υποστεί κακό ή δεν θα διακινδυνεύσει κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του σε δραστηριότητες και εργασίες του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και ο τρόπος να διασφαλισθεί αυτό είναι η ενημέρωση, η αποφυγή έκθεσης σε κίνδυνο – πρόληψη, ο εντοπισμός, η διαχείριση και η αναφορά. Για κάθε ανήλικο άτομο, και στην προκειμένη περίπτωση για κάθε μέλος μιας δημιουργικής ομάδας, χρειάζεται να ακολουθούνται κάποιες απαγορεύσεις:

- Συμμετοχή σε σεξουαλική δραστηριότητα με ένα παιδί ή να έχουν σεξουαλική σχέση με οποιονδήποτε ηλικίας κάτω των 18 ετών
- Να ταξιδεύουν, ή να μεταφέρουν μόνοι τους ένα παιδί με προσωπικό τους μέσω Μεταφοράς
- Να επιτεθούν ή να ασκήσουν σωματική και ψυχολογική κακοποίηση σε παιδιά
- Να βρεθούν μόνοι με παιδί σε κλειστό χώρο
- Να εκθέσουν ένα παιδί σε ακατάλληλες εικόνες, ταινίες, ιστότοπους, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής πορνογραφίας, σε ακραία βία και ριζοσπαστικοποίηση

Ακόμα, είναι σημαντικό να επιστήσουμε την προσοχή σε ζητήματα προβολής σε κανάλια επικοινωνίας όπως τα social media.

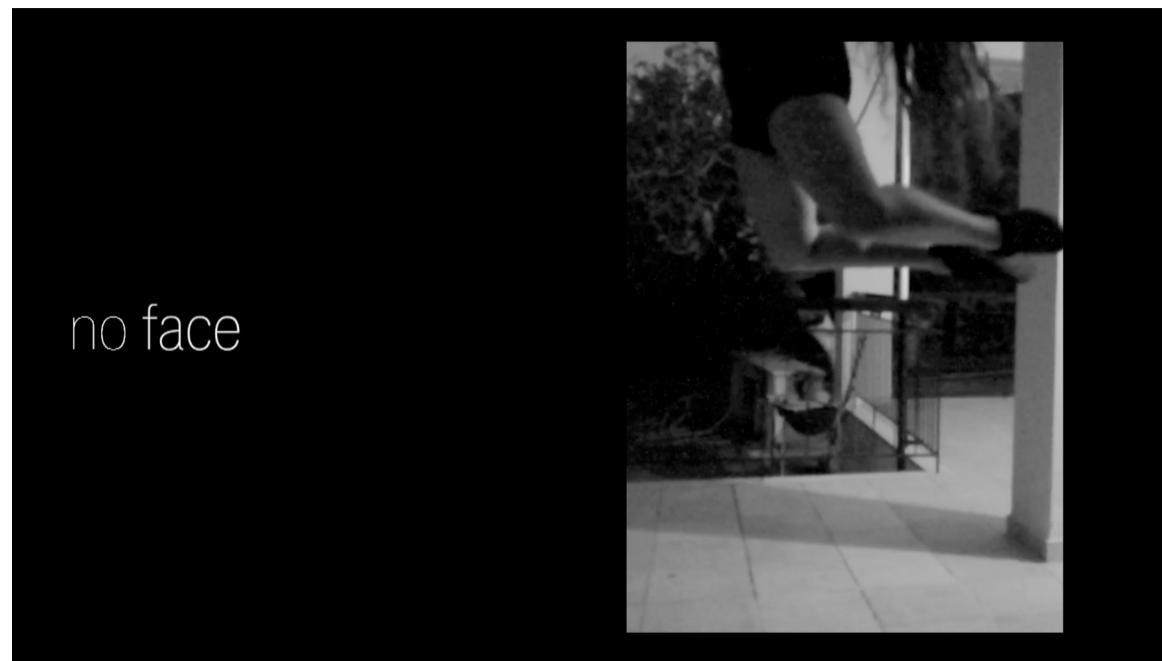
- Το Δίκτυο δεν προβάλλει εικόνες παιδιών, δεν αποκαλύπτει προσωπικά τους δεδομένα, ούτε τα μοιράζεται με ΜΜΕ εάν κάτι τέτοιο μπορεί να διακινδυνεύσει τα δικαιώματα των παιδιών και να εί-

να επιβλαβές για το βέλτιστο συμφέρον τους.

- Απαιτείται συνειδητή και ρητή συναίνεση από το παιδί και τον γονέα/φροντιστή ή κηδεμόνα του πριν πάρετε φωτογραφίες, βίντεο ή συλλέξετε προσωπικά του στοιχεία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να παρέχουν σαφείς και προσιτές πληροφορίες σχετικά με το πώς το εγχείρημα σκοπεύει να χρησιμοποιήσει το υλικό επικοινωνίας, πρέπει να ενημερώνεται το παιδί ότι είναι ελεύθερο να αποχωρήσει από τη δραστηριότητα, να αρνηθεί οποιοδήποτε εμφάνισή του σε υλικό επικοινωνίας, να ζητήσει τη χρήση ψευδωνύμου αντί του δικού του ονόματος και να μην μοιραστούν στοιχεία αναγνώρισής του (όπως η κατοικία και το όνομά του).
- Οποιοσδήποτε εικόνες των παιδιών (και τυχόν άλλες λεπτομέρειες που επισυνάπτονται στις εικόνες) δεν επιτρέπεται να τα απεικονίζουν γυμνά, σε ακατάλληλη στάση ή να προσδιορίσουν πού κατοικεί ένα παιδί καθώς και άλλες προσωπικές του πληροφορίες.

Πέρα απ' την τήρηση των παραπάνω κανόνων ασφαλείας, υπογραμμίζεται εδώ η σημαντικότητα της αναφοράς οποιουδήποτε συμβάντος πέσει στην αντίληψη της δασκάλας κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ενα σύνηθες φαινόμενο αποτελεί η εκμυστήρευση κάποιου περιστατικού αφήγησης από μεριάς παιδιού στη δασκάλα – κάτι διόλου απίθανο να συμβεί, καθώς μοιραία και ευπρόσδεκτα μέσα από τη δημιουργική διαδικασία προκύπτει μια σχέση εμπιστοσύνης. Ακόμα, οποιαδήποτε έκφραση δυσκολίας παρατηρηθεί – εδώ είναι δύσκολη η παροχή παραδειγμάτων, η διαίσθηση και η καλή σύνδεση με το κάθε παιδί είναι οδηγός – χρειάζεται να αναφερθεί. Αφήνουμε κατά μέρους την προσπά-

θεια επίλυσης του όποιου ζητήματος, διαβεβαιώνουμε το παιδί ότι ακούσαμε και στη συνέχεια κάνουμε την αναφορά. Στην περίπτωση του Further the Movement το πρόσωπο αναφοράς ήταν ο ψυχολόγος. Στην οποιαδήποτε άλλη περίπτωση εργασίας με ομάδα ανήλικων ατόμων, ευάλωτων και μη, έχουμε ήδη φροντίσει την πρόσβαση σε επικοινωνία με κάποιο εξειδικευμένο άτομο.

Further the Movement: Η δομή του προγράμματος

Το πρόγραμμα Further the Movement χωρίζεται σε δύο επιμέρους ενότητες, που η μία διαδέχεται την άλλη ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εξαγωγή του τελικού παρουσιάσιμου αποτελέσματος.

Ενότητα Α': Σόλο αυτοσχεδιασμός για σώμα και κάμερα

Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει ένα προπαρασκευαστικό εργαστήριο δημιουργίας υλικού προσανατολισμένο στη δημιουργία ενός video dance, που οργανώνεται και υλοποιείται από τη χορογράφο / δασκάλα χορού. Στόχος αυτής της προπαρασκευαστικής φάσης είναι να εξηγηθούν στα παιδιά της ομάδας οι στόχοι του προγράμματος και να εξασφαλισθεί η εξοικείωση με την έννοια του video dance ως ξεχωριστό και ιδιαίτερο είδος τέχνης. Εδώ μπορούν να γίνουν προβολές video dance έργων του διεθνούς ρεπερτορίου και ιδανικά μπορεί να διοργανωθεί ένα εργαστήριο που θα στοχεύσει στην εξοικείωση με τη χρήση της κάμερας, αλλά και κάποια πιο θεωρητική προσέγγιση του είδους αυτού της τέχνης μέσα από ιστορικούς σταθμούς και εμβληματικές προσεγγίσεις.

video dance

Η τέχνη του video dance, συχνά αποκαλούμενη και ως "υβριδική φόρμα" δεν είναι καινούρια, αλλά αντιθέτως πρόκειται για μια φόρμα με μακρά ιστορία και σημαντικούς σταθμούς στην πορεία της μέχρι σήμερα. Τα πατήματά της για τη διάδοση στο ευρύ κοινό τα βρίσκει στη δεκαετία του '90 με έργα μεγάλης απήχησης όπως η βραβευμένη (Emmy Award, 1997) κινηματογραφική μεταφορά της παράστασης "Enter Achilles" των Lloyd Newson και Clara Van Gool και το "Smoke" (1995) του χορογράφου Mats Ek σε συνεργασία με την εμβληματική χορεύτρια Sylvie Guillem. Ωστόσο, η συνάντηση χορού και κινηματογράφου βρίσκει τις πρώτες της απόπειρες πολύ πίσω στο χρόνο με πρώτους σταθμούς το 1894 με την κινηματογράφηση της Ruth St. Dennis από τον Thomas A. Edison σε εξωτερικό χώρο και το 1896 με την Loie Fuller, η οποία ασχολήθηκε με το φως και τον τότε εμφανιζόμενο κινηματογράφο παρουσιάζοντας το film «The Serpentine Dance» που δημιουργήθηκε από τους πρωτοπόρους Auguste και Louis Lumière. Στο παρόν, ως τέχνη έχει αποκτήσει μεγάλη διάδοση και ο όρος "υβριδική" μοιάζει να την αδικεί καθώς η εδραίωσή της αποτυπώνεται σε έργα χορού φτιαγμένα ειδικά για την κάμερα σε βαθμό που δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς αυτήν, καθώς ακόμα και το κινηματογραφικό μοντάζ καθίσταται εργαλείο χορογράφησης (Mitoma, Zimmer & Stieber, 2002: xxxii), ενώ παράλληλα ήδη από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα διοργανώνονται φεστιβάλ αφιερωμένα αποκλειστικά και μόνο στην τέχνη αυτή, όπως για παράδειγμα το «Dance on camera Festival» (NY, 1956) και στην Ελλάδα διοργανώνεται επί σειρά ετών με επιτυχία το Athens Video Dance Project Festival (AVDP).

Κατόπιν αυτής της προπαρασκευαστικής συνάντησης και γνωριμίας τόσο με την τέχνη του video dance όσο και μεταξύ των συμμετεχόντων/σών, ακολουθούν οι συναντήσεις της ομάδας που έχουν περιεχόμενο μαθήματος σύγχρονου χορού με αυτοσχεδιαστικό προσανατολισμό σε συνδυασμό με χρήση κάμερας.

Όπως σε κάθε περίπτωση οργάνωσης και εμπύχωσης δημιουργικής ομάδας, ενδείκνυται η επένδυση στη γνωριμία και εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών συμπεριλαμβανομένων των δασκάλων και των όποιων άλλων ειδικοτήτων σκοπεύει το εγχείρημα να εμπλέξει. Η προπαρασκευαστική φάση, καθώς είναι η πρώτη γνωριμία, προτείνεται να συνοδευτεί από μικρές ασκήσεις που θα φέρουν την ομάδα πιο κοντά. Πρώτον, ακόμα και οι θεωρητικές προσεγγίσεις θα αποκτήσουν μια πιο βιωματική διάσταση εντάσσοντας το στοιχείο του παιχνιδιού, και δεύτερον όταν η ομάδα περάσει στην επόμενη φάση ως ομάδα χορού θα έχει κατακτήσει ήδη τους δεσμούς της. Εδώ προτείνεται ενδεικτικά μια σειρά ασκήσεων¹, τις οποίες μπορεί κανείς να προσαρμόσει ελεύθερα ανάλογα με τις συνθήκες και τα άτομα που απαρτίζουν την ομάδα, αλλά και να επιλέξει ελεύθερα σε ποια φάση της ομάδας μπορούν αυτές οι ασκήσεις να ταιριάζουν χρονικά.

¹ Το σύνολο των προτεινόμενων παιχνιδιών στην ενότητα αυτή προέρχονται από το Γκόβας, Ν. 2002, Για ένα δημιουργικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές. Ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς, Μεταίχμιο, Αθήνα. Η επιλογή των παιχνιδιών έγινε με βάση την κινητικότητα που έχει το κάθε ένα χωρίς βαρύτητα στη χρήση του λόγου.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

παιχνίδια γνωριμίας

Το χεράκι σας, παρακαλώ! (ελεύθερη κίνηση στο χώρο)

Όλα τα μέλη της ομάδας περπατούν χαλαρά στο δωμάτιο χωρίς να μιλούν. Με μια μικρή κίνηση του κεφαλιού, σφίγγουν το χέρι όποιου συναντούν. Συνεχίζουν να κάνουν το ίδιο προσθέτοντας το όνομά τους.

Παρουσίαση του άλλου (σε κύκλο)

Καθένας λέει το όνομα του διπλανού του κάνοντας μια μεγαλόπρεπη έως υπερβολική κίνηση, σαν να παρουσιάζει τον πιο σημαντικό άνθρωπο του κόσμου.

Όνομα με κίνηση (σε κύκλο)

Όλοι λένε το όνομά τους συνοδεύοντάς το ταυτόχρονα με μια κίνηση. Αμέσως οι υπόλοιποι οφείλουν να επαναλάβουν ομαδικά το όνομα που ακούστηκε και την κίνηση που έγινε. Για να εξελιχθεί το παιχνίδι, ο εμπυχωτής μπορεί να ζητήσει να συνοδεύεται το όνομα και η κίνηση με ένα συναίσθημα, πχ Νίκος χαρούμενος (χοροπηδάει πάνω κάτω). Κατόπιν μπορεί να επαναληφθεί η άσκηση χωρίς το όνομα, μόνο με την κίνηση. Τέλος, όποιος θέλει μπορεί να κάνει ένα βήμα μέσα στον κύκλο και οι υπόλοιποι πρέπει να θυμηθούν το όνομά του και την κίνησή του.

Όνομα – μπόμπα (σε κύκλο)

Ο Α πετάει στον Β μία μπάλα (ή μια φανταστική μπάλα), που υποτίθεται ότι είναι μία μπόμπα, φωνάζοντας ταυτόχρονα το όνομα του Β. Ο Β αμέσως, για να αποφύγει να εκραγεί στα χέρια του, πρέπει να πετάξει τη μπόμπα σε κάποιον άλλο φωνάζοντας το όνομα του άλλου. Χάνει και βγαίνει από το παιχνίδι όποιος καθυστερήσει ή όποιος πει λάθος όνομα.

Υπόγραψε με τ' όνομά σου

Κάθε μέλος της ομάδας σχηματίζει στον αέρα με το δάχτυλό του το όνομά του. Επαναλαμβάνει το ίδιο με κάποιο άλλο μέλος του σώματος, πχ με όλο το χέρι, με τον ώμο, μόνο με τα δάχτυλα των ποδιών κ.ά. Μετά σχηματίζει τα γράμματα του ονόματός του με όλο του το σώμα.

Παιχνίδια ενεργοποίησης, εμπιστοσύνης & συνεργασίας

Ο κόμπος (σε κύκλο)

Όλοι κλείνουν τα μάτια, απλώνουν τα χέρια τους εμπρός και κινούνται ελαφρά προς το κέντρο, μέχρι να πιάσουν τα χέρια κάποιου άλλου. Κάθε χέρι πρέπει να κρατάει μόνο ένα χέρι. Κατόπιν ανοίγουν τα μάτια. Η ομάδα τώρα πρέπει να λύσει τον κόμπο που έχει δεθεί χωρίς να λυθούν τα χέρια. Απαγορεύονται οι συζητήσεις κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Η επικοινωνία πρέπει να γίνεται με τα μάτια και τα σώματα.

Οδήγησε τον τυφλό (ελεύθερη κίνηση στο χώρο)

Η ομάδα χωρίζεται σε ζεύγη. Ο Α οδηγεί τον Β, που έχει τα μάτια κλειστά. Ο Α είναι πάντα πίσω από τον Β και με τα χέρια στην πλάτη τον μετακινεί σιγά σιγά στο δωμάτιο. Μπορεί να υπάρχει μια συμφωνία για το πώς θα στρίβουν δεξιά, αριστερά, πώς θα σταματούν κτλ. Εναλλακτικά ο Α μπορεί να κρατάει τον Β από το μπράτσο.

Ενας ήχος μάς ενώνει (ελεύθερη κίνηση στο χώρο)

Η ομάδα χωρίζεται σε ζεύγη. Συμφωνούν για έναν κοινό χαρακτηριστικό ήχο, πχ σφύριγμα πουλιού, μελωδία κτλ. Ο οποίος θα είναι ο τρόπος αναγνώρισής τους. Κλείνουν όλοι τα μάτια και απλώνονται στο χώρο. Κατόπιν προσπαθούν με τη βοήθεια του ήχου που έχουν ορίσει να βρουν το ταίρι τους. Περιμένουν μέχρι να βρεθούν όλοι.

«Όλοι ν' αντιγράψουμε τον...»

Ο εμπυχωτής ζητάει από ένα μέλος της ομάδας να περπατήσει στο χώρο με ένα χαρακτηριστικό τρόπο. Οι υπόλοιποι μιμούνται το περπάτημά του. Καθένας έχει την ευκαιρία να ηγηθεί δοκιμάζοντας διαφορετικούς τρόπους περπατήματος. Οι υπόλοιποι αντιγράφουν με ακρίβεια.

Οι μουσικές καρέκλες

Με τη συνοδεία μουσικής ή ενός τραγουδιού, όλοι τρέχουν γύρω από ένα κύκλο με καρέκλες. Οι καρέκλες είναι κατά μία λιγότερες σε αριθμό απ' όσους συμμετέχουν. Μόλις η μουσική σταματήσει, όλοι προσπαθούν να βρουν κάθισμα. Οποιος μένει όρθιος βάζει πάλι τη μουσική και το παιχνίδι ξαναρχίζει.

Η ελευθερία είναι κάτω από τα πόδια σου!

Ένα μέλος της ομάδας κυνηγάει όλους τους υπόλοιπους. Οποιον ακουμπάει μαρμαρώνει μέχρι κάποιος άλλος να περάσει κάτω από τα πόδια του για να τον ελευθερώσει ξανά. Το παιχνίδι τελειώνει όταν όλοι έχουν «παγώσει».

Παραλύοντας

Όλοι παίζουν κυνηγητό κυνηγώντας όλους τους άλλους. Μόλις κάποιος ακουμπήσει έναν άλλο σε κάποιο μέλος του σώματός του, το μέλος αυτό, πχ. Το δεξί χέρι ή το αριστερό πόδι, παραλύει. Οπότε τώρα ο κάτοχός του πρέπει να συνεχίσει τον αγώνα με το μέλος αυτό να σέρνεται αχρηστευμένο και να κυνηγά χρησιμοποιώντας τα υπόλοιπα.

Στείλε ένα «κλαπ» ολόγουρο! (σε κύκλο)

Κάποιος ξεκινάει με ένα χτύπημα των χεριών (παλαμάκι) προς αυτόν που βρίσκεται αριστερά του. Εκείνος με τον ίδιο τρόπο συνεχίζει προς αυτόν που είναι αριστερά του κ.ο.κ. Κατόπιν ο εμπυχωτής δίνει οδηγίες για μεγαλύτερη συμμετοχή του σώματος στην κίνηση.

Στο εργαστήριο του Γλύπτη

Κάποιος καλείται να μείνει ακίνητος σαν άγαλμα σε μια εκτός καθημερινότητας στάση. Ένας άλλος, ο γλύπτης, καλείται να διορθώσει τη στάση ή την έκφραση του αγάλματος, κάνοντας μικρές μετατροπές (αν όλοι διστάζουν να πάρουν μια στάση πέρα απ' αυτή που συνηθίζουν, μπορεί να δοκιμαστεί η μέθοδος «τρέξιμο και ΣΤΟΠ»).

αυτοσχεδιασμός

Η διεξαγωγή των συναντήσεων της ομάδας βασίζεται στον αυτοσχεδιασμό μέσα από συνθήκες που θα ορίσει η χορογράφος. Στόχος των συνθηκών αυτοσχεδιασμού είναι η ελεύθερη ξεδίπλωση της κίνησης των νεαρών σωμάτων των συμμετεχόντων/ουσών. Νεαρά σώματα σε κίνηση, μέσα από την ελευθερία του αυτοσχεδιασμού, θα φέρουν στο προσκήνιο αφηγήματα σωματικότητας ακατέργαστης και πηγαίας. Το υλικό αυτό εξ' ολοκλήρου θα βιντεοσκοπείται κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής των εργαστηρίων, παράμετρος που αποτελεί στόχο της διαδικασίας, με την εξοικείωση του μέσου να έχει κατακτηθεί στις προηγούμενες συναντήσεις της ομάδας όπου θα έχει πραγματοποιηθεί γνωριμία με την τέχνη του video dance. "Further the movement" σημαίνει μια στοχευμένη απεύθυνση στο φακό μιας κάμερας, όπως συνηθίζουν στην καθημερινότητάς τους τα άτομα αυτής της ηλικιακής ομάδας, και έχουν θεωρούμε μεγάλη εξοικείωση, αλλά δημιουργικότητα και επέκταση της κίνησής τους μέσα από την από την βιντεοσκοπημένη αποτύπωση και την ψηφιακή επεξεργασία της. Τη θέση του κοινού θα πάρει η κάμερα και ο διάλογος που θα ανοιχθεί θα αναζητήσει τρόπους επικοινωνίας μέσω του σώματος και των σωματικών φράσεων που πηγαία, αυθόρμητα και αδιαμεσολάβητα δημιουργεί ένα νεαρό σώμα. Ταυτόχρονα, μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η ομάδα των νέων συμμετεχόντων/ουσών έχει την ευκαιρία της πρόσβασης σε ένα σύγχρονο χορευτικό τοπίο, της έκφρασης μέσα από το βήμα της τέχνης και της επικοινωνίας των προσωπικών τους ιστοριών μέσα από αφηγήσεις εξ' ολοκλήρου σωματικές. Το εργαστήριο αυτό στοχεύει στο να ολοκληρωθεί αφήνοντας πίσω του ένα βίντεο για κάθε συμμετέ-

χοντα/ουσα, επεξεργασμένο υπό την καθοδήγησή της χορογράφου.

Ενα ζήτημα που χρειάζεται να αναλυθεί εδώ είναι η ευκολία ή μη του αυτοσχεδιασμού. Σύμφωνα με τις L. A. Blom και L. T. Chaplin

Οι άνθρωποι αυτοσχεδιάζουν για πολλούς λόγους: για την απόλαυση της ίδιας της κίνησης (την ποιότητά της, το ρυθμό της, το σχήμα, τις μιμήσεις)· να ζεστάνουν το σώμα τους, να τον ενεργοποιήσουν, να το απελευθερώσουν από εντάσεις προερχόμενες από αναστολές· να ανακαλύψουν προσωπικές, συναισθηματικές και ψυχολογικές πτυχές· να αποκτήσουν πληρέστερη αίσθηση και χρήση του σώματος· να ανακαλύψουν νέες φόρμες επικοινωνίας και έκφρασης· να αποτελέσουν μέλος μιας ομάδας που υπερβαίνει το εγώ· να αναπτύξουν παραστατικές δεξιότητες. Αυτοσχεδιασμός σημαίνει να χορεύει κανείς χωρίς την πίεση του να μιμείται κάποιου άλλου την κίνηση, το ύφος, τις ιδέες, ή τις παρορμήσεις. Αυτοσχεδιασμός είναι να συμμετέχεις σε μια δημιουργική διαδικασία και να δώσεις μορφή στις ψυχοσωματικές παρορμήσεις. (Blom & Chaplin, 1988: 28)

Μια σειρά από παράγοντες καθιστούν τον αυτοσχεδιασμό μέσω της κίνησης όχι και τόσο εύκολη υπόθεση. Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες είναι συνήθως δύο: η αγωνία της έκθεσης μπροστά στην υπόλοιπη ομάδα και η έλλειψη ιδεών κίνησης ή, αλλιώς, η έλλειψη σε προσλαμβάνουσες κίνησης – στην πραγματικότητα πρόκειται για έλλειψη θάρρους να αφεθεί το σώμα ελεύθερο να δημιουργήσει, κι αυτό χρειάζεται με τρόπο ευαίσθητο και μη παρεμβατικό να προσπεραστεί. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι κατά πάσα πιθανότητα σε μια ομάδα εφήβων δεν θα υπάρχει εκτεταμένη προηγούμενη εμπειρία στο χορό, καταλήγουμε ότι η διάρθρωση αυτών των συναντήσεων απαιτεί προσοχή και ευαισθησία ώστε τα σώματα να απελευθερωθούν από τις αναστολές τους. Παραπέμπο-

ντας ξανά στις Blom και Charlin, υπογραμμίζεται ότι για να αυτοσχεδιάσει κανείς χορευτικά, δεν προϋποτίθεται προηγούμενη εμπειρία στο χορό:

Μπορείς να αυτοσχεδιάσεις στο χορό ακόμα κι αν δεν σπούδασες ποτέ χορό. Προκαλεί έκπληξη αυτό; Πολλοί εκπαιδευμένοι χορευτές παρατηρούν τους εαυτούς τους να ‘παγώνουν’ όταν δεν τους δίνονται συγκεκριμένα βήματα μετρημένα με συγκεκριμένο τρόπο. Μια τάξη αυτοσχεδιασμού ξεκινά από στοιχειώδη κίνηση και αναπτύσσει τις αυτοσχεδιαστικές δεξιότητες. Το μόνο που πραγματικά χρειάζεσαι είναι η στοιχειώδης ικανότητα να κινηθείς, την οποία χρησιμοποιείς όλη την ώρα. Από ‘κει και πέρα, είναι απλά ένα ανοικτό παιχνίδι διασκέδασης και πρόκλησης. Ο αυτοσχεδιασμός δεν έχει να κάνει με το να ‘χορεύει’ με τη θεατρική έννοια. Δεν έχει να κάνει με το πόσο ψηλά μπορεί να φτάσει η κλωτσιά σου, ή με πόση χάρη μπορείς να κινηθείς. (ομοίως)

Μία ακόμα παράμετρος που έθεσε μία επιπλέον συνιστώσα, αξίζει να αναφερθεί: Κατά την υλοποίηση του Further the Movement, παρ’ όλο που αρκετά μέλη της ομάδας είχαν παρακολουθήσει τον κύκλο μαθημάτων σύγχρονου χορού που είχε προηγηθεί, και πάλι χρειάζονταν μια ώθηση προς την εξοικείωση με τη χορευτική φόρμα προτού περάσουν σε πιο αυτοσχεδιαστικές δημιουργίες. Ο σχεδιασμός που ακολουθήθηκε ξεκίνησε από δομή αρχάριου μαθήματος σύγχρονου χορού, και σταδιακά άρχισαν να προστίθενται αυτοσχεδιαστικές οδηγίες. Η λογική που διαπέρασε τα μαθήματα ήταν η εκμάθηση ενός απλού συνδυασμού κινήσεων και στη συνέχεια οι μικρές παρεμβάσεις πάνω σ’ αυτόν το συνδυασμό. Εδώ να σημειωθεί πως η ιδανική συνθήκη είναι η σταθερότητα των μελών της ομάδας. Ομως, αυτό δεν είναι δεδομένο. Κατά την υλοποίηση του προγράμματος, καθώς το ενδιαφέρον των παιδιών αυξανόταν και διαδιδόταν στις παρέες τους, άρχισαν να γίνονται προσθήκες στα μέλη της

ομάδας. Έτσι, οι συναντήσεις αυτές μοιραία απέκτησαν χαρακτήρα ανοικτού μαθήματος. Ο στόχος δεν επηρεάστηκε αρνητικά από αυτό, αλλά αντίθετα ενισχύθηκε.

Στο πλαίσιο της εξερεύνησης του αυτοσχεδιασμού, η όλη λογική που ακολουθήθηκε βασίστηκε στα στοιχεία του χορού: χώρος, χρόνος, δύναμη, φόρμα ή ροή, ακολουθώντας αρχές που θεμελιώνονται από τον Rudolf Laban ή τη ρυθμική. Έτσι, πολύ σύντομα άρχισε να χτίζεται ένας κοινός κώδικας που βασιζόταν σε στοιχεία χώρου, χρόνου και ρυθμού.

Ο συνδυασμός κινήσεων που δόθηκε εξ αρχής προκειμένου να επιτευχθεί η εξοικείωση της ομαδικής χορογραφίας έφερε ένα μοτίβο που σύντομα μπορούσαν όλα τα μέλη να χορέψουν – τα νέα μέλη που έρχονταν ακολουθούσαν τον παλμό των υπολοίπων και δεν αργούσαν καθόλου να ενταχθούν χορευτικά.

Το αυτοσχεδιαστικό στοιχείο έκανε την εισαγωγή του μέσω παραλλαγών στον αρχικό απλό συνδυασμό κινήσεων.

πυξίδα για να μην χαθούμε

Ο αρχικός συνδυασμός κινήσεων είναι η πυξίδα. Δεν είναι στόχος η αυστηρή εκμάθηση χορογραφικού υλικού, αλλά αντίθετα να συμφωνήσουμε σε έναν κινητικό τόπο όπου θα συναντιόμαστε για να ελευθερωθούμε και να επεκτείνουμε την κίνησή μας. Όπως συμβαίνει σε αρχάρια μαθήματα σύγχρονου χορού, έτσι και σε μια τέτοια ομάδα δεν επενδύεται η δραστηριότητα στην ικανότητα απομνημό-

νευσης κινήσεων. Εν ολίγοις, από ένα αρχάριο άτομο δεν περιμένει κανείς να θυμάται την ακολουθία των κινήσεων, και συνεπώς η πυξίδα αποτελείται από απλές δράσεις ως δίπολα τις οποίες η σωματική μνήμη συγκρατεί εύκολα. Οι δράσεις αυτές μπορούν να αποτελούνται από κινήσεις της καθημερινής ζωής, και άρα δεν απαιτείται καμία εξειδίκευση για να γίνουν. Οι κινήσεις της καθημερινής ζωής φαίνονται διαδικαστικές και κοινές για όλους και όλες. Η αλήθεια είναι ότι καθετί που κάνουμε έχει κάτι δικό μας, μια προσωπική πινελιά που διαφοροποιεί την κίνησή μας από την κίνηση κάποιου άλλου ατόμου, ακόμα κι όταν πρόκειται για την ίδια δράση. Όλες οι κινήσεις, εκτός κι αν είναι εντός ενός πλαισίου πειθαρχίας, όπως για παράδειγμα μια στρατιωτική άσκηση, έχουν μια ατομική εκφραστική ποιότητα η οποία προσθέτει άρωμα σε καθημερινές κινήσεις όπως το περπάτημα, το σκάψιμο, η ανύψωση αντικειμένων (Foster, 1976: i). Το μοτίβο που ακολουθήθηκε στο Further the Movement ήταν ένας συνδυασμός από περπάτημα, τρέξιμο, αναπήδηση, στροφή. Η πρώτη συνάντηση αυτής της φάσης με τα παιδιά, αφιερώθηκε εξ ολοκλήρου στην προσέγγιση του συνδυασμού κινήσεων. Η δράση έγινε καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος ομαδικά, δηλαδή απ' όλα τα παιδιά ταυτόχρονα. Το να χορεύει όλη η ομάδα μαζί ήταν μια πολύ βοηθητική έναρξη της εισαγωγής στη δημιουργία κίνησης: ο φόβος της έκθεσης του να κάνει ένα παιδί μόνο του μια κινητική φράση χρειάζεται χρόνο για να υπερνικηθεί.

Στην όλη διαδικασία προστέθηκε και η χρήση της κάμερας όπως περιγράφεται στη στόχευση του εργαστηρίου παραπάνω και οι συναντήσεις προχώρησαν στο τελικό τους αποτέλεσμα. Ακολουθούν οι ασκήσεις που σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν στη διεξαγωγή του Further the Movement. Είναι σημαντικό να έχει κανείς κατά νου ότι η διαδικασία αυτοσχεδιασμού μπορεί να περιλαμβάνει μια

ευρεία γκάμα ασκήσεων και οδηγιών που επιτρέπουν στην ομάδα να δημιουργήσει κίνηση σε πιο προσωπικό επίπεδο. Οι ασκήσεις εδώ προτείνονται ως μια ολοκληρωμένη βεντάλια επιλογών, αλλά σε κάθε περίπτωση το τοπίο είναι ανοικτό για πειραματισμούς που ακολουθούν τις προτιμήσεις που εκφράζει η ομάδα σε κάθε συνάντηση.

Ο χορευτικός αυτοσχεδιασμός συγχωνεύει τη δημιουργία με την εκτέλεση. Ο/η χορευτής/ρια δημιουργεί ταυτόχρονα και εκτελεί κίνηση χωρίς προγραμματισμό. Είναι επομένως δημιουργική κίνηση της κίνησης. Ο αυτοσχεδιασμός είναι ένας τρόπος να αγγιχθεί η ροή του υποσυνείδητου χωρίς νοητική λογοκρισία, επιτρέποντας την αυθόρμητη και ταυτόχρονη εξερεύνηση, δημιουργία και εκτέλεση. Ο αυτοσχεδιασμός αναδύεται ως εσωτερική κίνηση που κατευθύνεται σε μια εικόνα, μια ιδέα ή ένα αισθητήριο ερέθισμα. (Charlin, 1982: 6)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ:
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ
ΑΡΧΑΡΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ
της Μπέττυ Δραμισιώτη

ΡΥΘΜΟΣ: Σε αυτή την ενότητα του μαθήματος εξασκείται η σχέση του/ης μαθητή/ριας με τις ρυθμικές αξίες.

Διαλέγουμε κομμάτια των 4/4 και 6/8 και ζητάμε από τους/ις συμμετέχοντες/ουσες να χτυπήσουν το ρυθμό με παλαμάκια, ή να περπατήσουν κρατώντας το τέμπο. Όταν όλη η ομάδα συντονιστεί, παίζουμε με τις ρυθμικές αξίες, χτυπώντας πχ μόνο τα ισχυρά, κάνοντας παύση σε άλλα μέτρα, χτυπώντας 16α σε άλλα κ.ο.κ.

Αυτή η διαδικασία μπορεί να συμπεριληφθεί και στην πρώτη άσκηση ΧΩΡΟΣ - ΠΑΥΣΗ- ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ: αλλαγή επιπέδων, περπάτημα, τρέξιμο, πήδημα, αναπήδημα, στροφή, χειρονομίες

Σε αυτό το στάδιο εισάγονται οι βασικές δράσεις πάνω στις οποίες θα αναπτυχθεί το κινητικό υλικό του μαθήματος. Εδώ είναι απαραίτητη η προθέρμανση των μυών μέσα από απλές ασκήσεις μικρής διάρκειας, ώστε να μαθαίνονται γρήγορα και να μπορούν να επαναλαμβάνονται σε κάθε μάθημα. Προτείνεται να χρησιμοποιείται μια συγκεκριμένη κατεύθυνση (πχ από τη μία μεριά της αίθουσας στην άλλη) και να χωριστεί το γκρουπ σε μικρότερες ομάδες ώστε να διευκολύνεται ο/η δάσκαλος/α με δι-ορθώσεις, προτροπές κλπ.

ΑΛΛΑΓΗ ΕΠΙΠΕΔΩΝ (ομαδική ή σε μικρές ομάδες)

Αρχικά γίνεται εκμάθηση του τρόπου να κινείται το σώμα με ελευθερία και ασφάλεια προς το πάτωμα, δίνοντας βασικές οδηγίες για την χρήση των χεριών, για το λύγισμα των γονάτων και γενικότερα για το πώς χαμηλώνει το κέντρο βάρους του σώματος. Ο/η δάσκαλος/α αναλύει ένα βασικό τρόπο για το κατέβασμα ή το ανέβασμα στην όρθια θέση και ζητείται από τους/ις συμμετέχοντες/ουσες να το μιμηθούν. Στη συνέχεια ζητείται από τους/ις μαθητές/ριες να βρουν άλλες διαδρομές, ώστε να συμμετέχουν δημιουργικά στην εξάσκηση. Πολύ σημαντική είναι η προτροπή για εναλλαγή του τρόπου κατεβάσματος πχ αλλάζοντας ταχύτητα ή ποιότητα κίνησης, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέλη για σημεία έναρξης της κίνησης κλπ.

ΤΡΕΞΙΜΟ (σε μικρές ομάδες)

Μέσα από αυτή την δράση εισάγουμε στους/ις μαθητές/ριες το πώς να αφήνεται το σώμα στη δύναμη της βαρύτητας και την αιώρηση. Μαθαίνουμε να βγαίνουμε εκτός του κάθετου άξονα, και να αναπτύσσουμε ταχύτητα (τρέξιμο), καθώς και να επιβραδύνουμε ώστε να σταματήσει η φόρα που προήλθε από το αφημένο σώμα στη βαρύτητα ή την αιώρηση. Χρησιμοποιούμε στην αρχή μόνο τρέξιμο σε διάφορες ταχύτητες, ενώ στη συνέχεια μπορούμε να εμπλουτίσουμε την μετακίνηση με στροφές, μικρά άλματα, αλλά και να χρησιμοποιήσουμε το κατέβασμα στο πάτωμα στο τέλος της διαδρομής.

ΑΝΑΠΗΔΗΣΗ (σε ζευγάρια)

Η αναπήδηση είναι ένα πιο μικρό άλμα, οπότε το εισάγουμε πριν τα άλματα ως προετοιμασία. Το πέλμα κατά την αναπήδηση αφήνει ελάχιστα το πάτωμα. Σε αυτό το σημείο χωρίζουμε σε ζευγάρια τους/ις συμμετέχοντες/ουσες και δείχνουμε τα βασικά μικρά άλματα, skip, gallop κλπ με ενδιάμεσα βήματα προετοιμασίας για τη φόρα της ανύψωσης. Επιμένουμε στη διδασκαλία της προετοιμασίας, αλλά και στην τεχνική της προσγείωσης. Όπως και στις υπόλοιπες δράσεις, δείχνουμε το βασικό τρόπο στο πρώτο μάθημα και στη συνέχεια ζητάμε από τους/ις μαθητές/ριες διαφορετικούς τρόπους αναπήδησης (από το ένα πόδι στο άλλο, με αλλαγή μετώπου κτλ)

ΣΤΡΟΦΕΣ (2 τμήματα)

Οι στροφές στο χορό ίσως είναι το πιο διασκεδαστικό σημείο του μαθήματος. Στα αρχαία τμήματα ξεκινάμε τη διδασκαλία τους επιλέγοντας στροφές με μεταφορά, επειδή δεν απαιτούν ισορροπία και ιδιαίτερη τεχνική. Συνήθως διδάσκεται στην αρχή το σημείο στροφορμής, το σημείο δηλαδή από όπου παίρνουμε στροφική φόρα. Προηγούνται απλές ασκήσεις στην όρθια θέση όπου οι μαθητές/ριες δοκιμάζουν να πάρουν στροφική φόρα από τα χέρια και να στρίψουν, αρχικά χωρίς πολλές διορθώσεις και απαιτήσεις τεχνικής. Επίσης τις διδάσκουμε μέσα από μικρές κινητικές φράσεις, τις οποίες επαναλαμβάνουμε σε κάθε μάθημα.

ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ (GESTURES)

Η χρήση των χεριών είναι πολύ σημαντική καθώς δίνει στο/η μαθητή/ρια την αίσθηση της προσωπικής έκφρασης. Μπορούμε να δείξουμε μια σειρά χειρονομιών, με τη μορφή μικρής κινητικής φράσης, επιλεγμένες έτσι ώστε το σώμα να «αναγκάζεται» να αλλάζει θέσεις καθώς τις εκτελεί. Με την εκτέλεση των απλών κινήσεων των χεριών που δεν απαιτούν εξοικείωση με χορό ή προηγούμενη εμπειρία, μπορούμε να δουλέψουμε την κινητική μνήμη των μαθητών/ριών, και επίσης μας δίνεται πρόσφορο έδαφος για να δουλέψουμε δικές τους κινητικές φράσεις με χειρονομίες που έχουν οι ίδιοι/ες διαλέξει.

Παράδειγμα κινητικής φράσης για επανάληψη: Από τη μία μεριά της αίθουσας στην άλλη

Η ομάδα χωρίζεται σε μικρότερες ομάδες και μαθαίνει την εξής φράση την οποία και επαναλαμβάνει μέχρι να αρχίσει να την διασκεδάσει.

Ξεκινάμε με περπάτημα σε 8 χρόνους, κατέβασμα στο πάτωμα σε 4 χρόνους, κύλισμα από τη μια πλευρά στην άλλη σε 4 χρόνους, ανέβασμα στην όρθια θέση σε 4 χρόνους, στροφή σε 2 χρόνους, επαναφορά στην αρχική μας θέση με τρέξιμο 4 χρόνους και παύση μέχρι να ολοκληρωθεί η μουσική φράση στο τέλος της διαδρομής.

Αυτή η κινητική φράση μπορεί να αποτελέσει τον καμβά για μια σειρά από παραλλαγές, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν όλα τα κινητικά υλικά που έχουμε μάθει κατά την διάρκεια των μαθημάτων. Με αυτό τον τρόπο εξοικειώνονται οι μαθητές/ριες με την τεχνική του σύγχρονου χορού, καθώς δεν σπαταλιέται πολύτιμος χρόνος για να μάθουν καινούριο συνδυασμό βημάτων, ενώ ταυτόχρονα έχουν και την αίσθηση ότι κάνουν κάτι καινούριο κάθε φορά, που τους/ις κρατά σε εγρήγορση.

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο αυτοσχεδιασμός, δηλαδή η κίνηση χωρίς προκαθορισμένη χορογραφία είναι αρκετά δύσκολο να εισαχθεί σε αρχάριους/ες μαθητές/ριες. Ο κύριος λόγος είναι η ανασφάλεια, ο φόβος της έκθεσης και η αίσθηση ότι «δεν έχω ιδέες για να χορέψω χωρίς καθοδήγηση». Γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιούμε την ελεύθερη κίνηση, αφού προχωρήσουν κάπως τα μαθήματα και αποκτηθεί ένας κώδικας επικοινωνίας μεταξύ της ομάδας και του/ης δασκάλου/ας.

Είναι γενικά απαραίτητο στην αρχή να δίνεται ένα συγκεκριμένο πλαίσιο πάνω στο οποίο ο μαθητής/ρια θα προσθέσει δικό του/ης κινητικό υλικό, αντί να αντιμετωπίσει το χάος της απόλυτης ελευθερίας. Ένας τρόπος που ξεκλειδώνει και απελευθερώνει τους/ις μαθητές/ιες βρίσκεται στην εξέλιξη των ασκήσεων που αναλύθηκαν παραπάνω καθώς προτρέπουν το/η μαθητή/ρια, αφού διδαχθεί πχ μια σειρά κινήσεων, να δώσει στη συνέχεια μια δική του/ης παραλλαγή (να ανεβοκατεβαίνει πχ στο πάτωμα, να στρίβει, να φτιάξει δική του/ης φράση χειρονομιών). Αυτές τις παραλλαγές τις χρησιμοποιούμε με δύο τρόπους: Ο/η κάθε μαθητής/ρια τις παρουσιάζει στην ομάδα και η ομάδα καλείται να την μάθει. Στο τέλος της παρουσίασης και εκμάθησης των παραλλαγών, ο/η δάσκαλος/α μπορεί να δημιουργήσει μια μικρή χορογραφία από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες. Αυτή η διαδικασία τονώνει την αυτοπεποίθηση και εξασκεί την ομάδα στο να παράγουν δικό τους κινητικό υλικό. (Μπορούν να φτιαχτούν παραπάνω από μια χορογραφίες αν χωρίσουμε την ομάδα σε υποομάδες και αναθέσουμε σε κάθε ομάδα να επιλέξει πώς θα συνδέσει το υλικό, τι μουσική θα χρησιμοποιήσει κλπ)

ΧΩΡΟΣ - ΠΑΥΣΗ - ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ

Η ομάδα καλείται να μετακινηθεί στο χώρο περπατώντας, με στόχο να κρατούνται ίσες αποστάσεις μεταξύ των σωμάτων κατά τη διάρκεια της μετακίνησης. Δεύτερος στόχος της άσκησης είναι η συντομισμένη παύση. Όταν ένα μέλος της ομάδας σταματήσει τη μετακίνηση, οι υπόλοιποι πρέπει να το αντιληφθούν και να σταματήσουν και αυτοί το συντομότερο δυνατό, κρατώντας και στην παύση ίσες αποστάσεις από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Η άσκηση αυτή εξασκεί κατά κύριο λόγο την περιφερειακή όραση, τον προσανατολισμό, την χωροταξική σχέση του ατόμου με την ομάδα. Είναι κατάλληλη για έναρξη μαθήματος καθώς δυναμώνει την αίσθηση της ομαδικότητας και δεν απαιτεί εκμάθηση κινητικού υλικού, οπότε βάζει κατευθείαν τον/ην αρχάριο/α μαθητή/ρια σε εγρήγορση και δράση. Ως εξέλιξη της άσκησης προτείνονται εναλλαγές στην ταχύτητα της μεταφοράς (γρήγορο ή αργό περπάτημα, τρέξιμο, επιβράδυνση, επιτάχυνση) οι οποίες δίνονται από ένα άτομο κάθε φορά ενώ οι υπόλοιποι ακολουθούν. Αυτή η άσκηση καθώς προχωράνε τα μαθήματα εμπλουτίζεται με κινητικό υλικό που αναλύεται παρακάτω.

ΑΛΛΑΖΟΝΤΑΣ ΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ

Εδώ χωρίζουμε σε μικρότερες ομάδες, των τεσσάρων ή πέντε ατόμων και ζητάμε να τοποθετήσουν το σώμα σε σχήματα καταλαμβάνοντας μια θέση στον χώρο. Οι αποφάσεις τους γύρω από το πού να πάνε και τι σχήματα να δώσουν στο σώμα τους πρέπει να βασίζονται στο πού βρίσκονται οι άλλοι. Όταν όλη η ομάδα έχει πάρει θέση ζητάμε να κοιτάξουν γύρω τους και να απομνημονεύσουν τα σχήματα και τις θέσεις των υπολοίπων. Στη συνέχεια η ομάδα αλλάζει θέσεις μέχρις ότου όλοι/ες να περάσουν αρκετές φορές από τα σχήματα και τις θέσεις των υπολοίπων. Στην εξέλιξη της άσκησης ζητάμε να μεταφερθούν από θέση σε θέση με παιχνιδιώδη τρόπο, διαφορετικές ταχύτητες κ.ο.κ.

ΜΙΜΗΣΗ (ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ)

Αυτή η άσκηση γίνεται ορίζοντας έναν «αρχηγό» και έναν που ακολουθεί. Ο αρχηγός κινείται επιλέγοντας απλά μοτίβα, και ο δεύτερος ακολουθεί καθρεφτίζοντας τις κινήσεις που προτείνει ο αρχηγός. Τα μοτίβα παρόλο που είναι απλά, πρέπει να είναι σε ροή, χωρίς παύσεις και αρχικά χωρίς μεταφορά ώστε να εξοικειωθεί ο/η μαθητής/ρια που ακολουθεί με τον ρυθμό να μπορεί να μιμηθεί τις κινήσεις όσο πιο πιστά μπορεί και χωρίς καθυστέρηση. Όταν δημιουργηθεί κοινός κώδικας μεταξύ του ζευγαριού, προστίθενται μεταφορές, αλλαγές ταχυτήτων και πιο σύνθετα μοτίβα. Στη συνέχεια οι μαθητές/ριες αλλάζουν ρόλους. Στόχος της άσκησης είναι να αντιληφθεί ο/η μαθητής/ρια που οδηγεί τη ροή της κίνησης και να μπει στην διαδικασία να κινηθεί ελεύθερα αφού η άσκηση δεν απαιτεί φαντασία ή τεχνική, αλλά ξεκάθαρη πρόθεση κίνησης κατάλληλης για μίμηση. Ο άλλος ρόλος εξασκεί την ικανότητα της μίμησης χωρίς σκέψη, την ικανότητα να συντονίζεται στο ρυθμό και την κινητική αντίληψη. Στην εξέλιξη της άσκησης, προστίθενται περισσότεροι ακόλουθοι για κάθε “αρχηγό” μέχρις ότου όλη η ομάδα να ακολουθεί έναν μαθητή ή μία μαθήματρια.

ΡΟΜΒΟΣ Η' ΣΤΑΥΡΟΣ

Πρόκειται για παραλλαγή της παραπάνω άσκησης και διαφέρει καθώς η ομάδα εναλλάσσει αρχηγούς χωρίς την καθοδήγηση του/ης δασκάλου/ας και χωρίς να διακόπτεται η ροή. Σε αυτή την άσκηση η μίμηση δεν καθρεφτίζει διότι οι μαθητές και οι μαθήτριες στέκονται έχοντας ίδια κατεύθυνση και όχι αντικριστή και επίσης υπάρχει μετακίνηση της ομάδας στον χώρο.

Δημιουργείται μια ομάδα 4 ατόμων και παίρνει θέση στο χώρο σε σχήμα σταυρού με τα σώματα να έχουν την ίδια κατεύθυνση. Αρχηγός κάθε φορά θεωρείται αυτός ή αυτή που είναι στο οπτικό πεδίο όλων των χορευτών/ριών. Ορίζεται το μέτωπο της έναρξης της ομάδας και αρχίζει η μίμηση ακολουθώντας αυτόν/ή που βρίσκεται στην κορυφή του σταυρού. Όταν ο αρχηγός αλλάξει μέτωπο μέσω της κίνησης, αυτόματα παραδίδει την «αρχηγία» σε αυτόν/ή που βρίσκεται στην επόμενη κορυφή του σχήματος και επομένως βρίσκεται στο οπτικό πεδίο όλης της ομάδας. Αυτό συνεχίζεται και εμπλουτίζεται καθώς η αρχηγία περνάει από τον ένα μέλος της ομάδας στο άλλο, κάθε φορά που η προτεινόμενη κίνηση αλλάζει το μέτωπο του σταυρού.

Ο στόχος της άσκησης αυτής, πέρα από το προφανές της αντίληψης της κίνησης και της πιστής αντιγραφής, είναι και το ότι η ομάδα αναγνωρίζει αυτόματα τον επόμενο αρχηγό οπότε βρίσκεται συνέχεια σε εγρήγορση και εξασκεί την προσαρμοστικότητά της στα διαφορετικά υλικά που προκύπτουν. Επίσης ο αρχηγός οφείλει να κάνει ξεκάθαρες επιλογές, με καθαρές φόρμες αλλά και με μετακίνηση στο χώρο, καθώς η ομάδα δεν βλέπει μικροκινήσεις, ειδικά όταν συμβαίνουν στο μπροστινό μέρος του σώματος, τις οποίες η υπόλοιπη ομάδα δεν μπορεί να δει.

ΜΕΓΑΛΟ ΓΛΥΠΤΟ

Αυτή η άσκηση είναι μια εισαγωγή για την εξάσκηση της ομάδας σε κινητικό αυτοσχεδιασμό με επαφή. Γίνεται αρχικά με όλη την ομάδα και στη συνέχεια σε υποομάδες μέχρι να καταλήξει σε ντουέτο. Εδώ ζητάμε από ένα μέλος της ομάδας να πάρει μια θέση στο χώρο βάζοντας το σώμα του σε μια θέση εκτός της όρθιας και αν είναι δυνατόν να φτιάξει ένα καθαρό σχήμα. Το επόμενο μέλος της ομάδας τοποθετείται και αυτό ακουμπώντας όμως ένα μέλος του πάνω στο σώμα του πρώτου, και σχηματοποιεί επίσης το σώμα του ώστε να δώσει ιδέα στο επόμενο. Αυτό γίνεται μέχρι όλη ομάδα να μπει και να δημιουργήσουν μαζί ένα γλυπτό από σώματα που αγγίζονται. Στη συνέχεια αυτός/ή που ξεκίνησε το γλυπτό αποχωρεί προσπαθώντας να μην αποδιοργανώσει τους/ις υπόλοιπους/ες και έτσι αποχωρούν όλοι/ες μέχρι να αδειάσει τελείως ο χώρος. Εδώ οι παραλλαγές είναι πολλές και γίνονται εύκολα ακόμα και στο ίδιο μάθημα. Η πρώτη παραλλαγή αφορά την ταχύτητα με την οποία μπαίνει ο/η επόμενος/η. Μπορούμε να χρονομετρήσουμε την ομάδα αυξάνοντας το ρυθμό μέχρι να γίνεται η κατασκευή και η αποδόμηση του γλυπτού πολύ γρήγορα. Άλλη παραλλαγή προκύπτει όταν οι μαθητές/ριες αντί να αποχωρήσουν από το σχήμα αδειάζοντας το χώρο ξαναμπάνουν μόνοι/ες αγγίζοντας πάλι κάποιον/α και δημιουργούν επόμενο σχήμα χωρίς να έχει διαλυθεί το προηγούμενο. Στη συνέχεια αυτή η άσκηση γίνεται με μικρότερες ομάδες μέχρι να καταλήξει σε ντουέτο. Εδώ δημιουργούνται συνέχεια σχήματα με ροή στην κίνηση, καθώς ζητάμε από το κάθε ζευγάρι να μην αποχωρεί από το σχήμα αδειάζοντας το χώρο αλλά να βρίσκει το επόμενο, δηλαδή να περνάει συνέχεια από ένα σχήμα σε άλλο, ακουμπώντας πάντα με τουλάχιστον ένα μέλος το σώμα του παρτενέρ.

ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΥΛΙΚΟΥ ΜΕ ΚΑΜΕΡΑ ΚΙΝΗΤΟΥ

Πρόκειται για μία ιδιότυπη άσκηση που προέκυψε για να οδηγήσει τους/ις εφήβους/ες αρχαρίους/ες μαθητές/ριες στην καταγραφή του κινητικού τους υλικού.

Ζητάμε από την ομάδα να χωριστεί σε ζευγάρια. Το ένα μέλος του ζευγαριού είναι υπεύθυνο για την καταγραφή υλικού, με το κινητό του τηλέφωνο, και το άλλο είναι ο/η χορευτής/ρια. Ο/η χορευτής/ρια εκτελεί αυτοσχεδιαστικά μια σειρά κινήσεων που έχουν καθορισμένο χώρο-διαδρομή- κατεύθυνση πχ μετακινείται από την μία άκρη της αίθουσας στην άλλη χρησιμοποιώντας το χαμηλό επίπεδο και μία μέση ταχύτητα. Ο/η δεύτερος/η μαθητής/ρια ακολουθεί με σταθερή ταχύτητα κοιτώντας μέσα από την κάμερα του κινητού τον χορευτή ή τη χορεύτρια.

Στη συνέχεια ο/η χορευτής/ρια επαναλαμβάνει την άσκηση όμως ο/η μαθητής/ρια που κρατάει την κάμερα αλλάζει θέση και ακολουθεί από άλλη πλευρά την διαδρομή καταγράφοντας. Αυτό επαναλαμβάνεται αρκετές φορές μέχρι ο/η μαθητής/ρια που καταγράφει να έχει ακολουθήσει με όσο το δυνατόν περισσότερους τρόπους, τον χορευτή ή τη χορεύτρια. Πρόκειται για μία άσκηση που απαιτεί συγκέντρωση και ακρίβεια και από τα δύο μέλη του ζευγαριού. Η εξοικείωση των εφήβων με την χρήση της κάμερας κάνει αυτή την άσκηση πολύ διασκεδαστική. Ουσιαστικά αυτός/ή που καταγράφει εξασκεί την οπτική του/ης αντίληψη καθώς του/ης ζητείται να αλλάζει τα κάδρα λήψης ακολουθώντας από άλλες διαδρομές το σώμα του χορευτή ή της χορεύτριας. Ο/η χορευτής/ρια επίσης καλείται να αντιλαμβάνεται που είναι το ζευγάρι του/ης που κρατάει την κάμερα κάθε φορά και να το λαμβάνει υπ' όψιν, προσαρμόζοντας το κινητικό του/ης υλικό, καθώς κινείται στο χώρο.

Ενότητα Β': Ντουέτο αυτοσχεδιασμού για δύο σώματα

Η δεύτερη ενότητα έχει την ίδια διάρκεια με την πρώτη, ομοίως και συχνότητα. Συμμετέχοντες/ουσες εδώ θα είναι δέκα (10) Έλληνες/ίδες χορευτές/ριές. Κάθε συμμετέχων/ουσα καλείται να δημιουργήσει ένα ντουέτο με ένα από τα video dances που έχουν προκύψει από την πρώτη ενότητα. Εδώ, ζητούμενο αποτέλεσμα είναι ένα παραστατικό γεγονός για κάθε ντουέτο, το οποίο θα περιλαμβάνει το σώμα του χρευτή/ριάς επί σκηνής σε συνομιλία με video projection του video dance που θα έχει λάβει για να ερευνήσει ο/η κάθε χορευτής/ρια. Ζητούμενο αυτής της διαδικασίας είναι ο/η κάθε χορευτής/ρια να αντιμετωπίσει το σώμα στο video dance ως έναν ή μία χορογράφο που θα εγγράψει στην κίνησή του ένα νέο ίχνος μέσα από το εικονικό αυτό ντουέτο. Συντονίστρια εδώ θα είναι η χορογράφος, η οποία θα εμπλακεί χωρίς παρεμβατικότητα και θα έχει τη συνολική επιμέλεια των παραγόμενων.

Σ' αυτή την φάση του προγράμματος οι κανόνες είναι περιττοί εξ ορισμού. Τώρα, καλούνται οι χορευτές και οι χορεύτριες να δημιουργήσουν και να οργανώσουν παραστασιακά το δικό τους προσωπικό κινητικό υλικό με την ελευθερία της δημιουργικής έρευνας. Μόνος κανόνας του παιχνιδιού είναι το να δώσουν έναρξη σε ένα ντουέτο όπου το άλλο σώμα θα είναι σε προβολή βίντεο. Στόχος του Further the movement σ' αυτό το στάδιο είναι να δώσει τροφή για σκέψη στα σώματα σε σχέση με το πώς χορεύουμε με το άλλο άτομο σε μια οθόνη. Η θεματική που αναδύεται είναι μια ιδιαίτερη απουσία και οπτική παρουσία ταυτόχρονα. Και φυσικά ο καθένας και η καθεμία, με την υποστήριξη της χορογράφου, μπορεί να δώσει τη δική του/ης ερμηνεία, να θέσει σε λειτουργία τη δική του/ης δραματουργία, να παίξει και να ανακαλύψει δρόμους να χορέψει με την προβολή ενός χορεύοντος σώματος και την υφή που φέρνει η αίσθηση της φυσικής απουσίας του άλλου.

Επίλογος ή ένα ημερολόγιο ως παράδειγμα εφαρμογής

Κατά την υλοποίηση του Further the movement αυτή η απουσία έγινε ιδιαίτερως ηχηρή. Αν αξίζει εδώ να σταθούμε μεθοδολογικά στο τι συνέβη είναι για να δώσουμε ένα παράδειγμα του πώς η πραγματικότητα υπερβαίνει τις προθέσεις και θέτει απαράβατους κανόνες που καλείται ο/η δημιουργός να αφουγκραστεί και να μετουσιώσει σε παράσταση.

Η αρχική ιδέα είχε να κάνει με την εκρηκτική διάδοση των πάσης φύσεως social media μέσω των οποίων οι νέοι και οι νέες επικοινωνούν. Η οθόνη εδώ και αρκετά χρόνια έχει γίνει ένα ισχυρό μέσο επικοινωνίας με το οποίο ειδικά τα νέα παιδιά είναι πολύ εξοικειωμένα. Το σκεπτικό που διαπέρασε τον όλο σχεδιασμό του πυρήνα του προγράμματος ήταν το ότι συχνά ενοχοποιείται αυτή η εξοικείωση και χρήση των οθονών, και προσπερνάται μια διόλου ασήμαντη παράμετρος: η δημιουργική χρήση αυτών των μέσων από μεριάς νέων. Η διαρκής χρήση ενός κινητού τηλεφώνου που ξεσηκώνει αντιδράσεις γονέων, φροντιστών/ριών και εκπαιδευτικών, θεωρήθηκε ότι έχει τη δυνατότητα να διοχετευθεί σε δρόμους σύγχρονης και δυναμικής δημιουργίας. Ετσι προέκυψε ο δρόμος του video dance. Ταυτόχρονα, κύρια επιρροή της κεντρικής ιδέας ήταν το ότι, όπως έχει αναφερθεί στα εισαγωγικά κεφάλαια, το Further the Movement σχεδιάστηκε τον μήνα της επίσημης έναρξης της πανδημίας με το κεντρικό σύνθημα “μένουμε σπίτι” και την επιβολή της καραντίνας. Δίχως να γνωρίζουμε πώς θα εξελίσσονταν τα πράγματα, επιλέξαμε να προσαρμόσουμε το σκεπτικό στην πραγματικότητα που ετοιμαζόταν να ξεδιπλωθεί. Μπορούμε να χορέψουμε μαζί δημιουργικά χωρίς να είμαστε μαζί στον ίδιο χώρο;

Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα κατέστη περισσότερο περίπλοκη απ' όσο μπορούσε κανείς να φανταστεί: τόσο η ομάδα των παιδιών της ενότητας α' όσο και η ομάδα των χορευτών/ριών της ενότητας β' βίωσαν αποκλεισμό. Ο αποκλεισμός των εφήβων που συμμετείχαν στην ενότητα α' ήρθε από την απαγόρευση κυκλοφορίας και, επιπρόσθετα, από το κλείσιμο των σχολείων. Ωστόσο, οι πρώτες συναντήσεις είχαν ήδη γίνει, η ομάδα είχε προλάβει να δεθεί και να επιτύχει σημαντικούς στόχους και παράλληλα οι βιντεοσκοπήσεις αυτών των συναντήσεων είχαν πραγματοποιηθεί. Η έκβαση, όμως, των περιορισμών κυκλοφορίας ήταν άγνωστη και το πρόγραμμα περιήλθε σε μια διαρκή ανασυγκρότηση και αναμονή επαναφοράς της δια ζώσης επαφής.

Την ίδια στιγμή οι χορευτές/ριες αποκλείστηκαν το ίδιο απόλυτα όπως και η πρώτη ομάδα. Τα θέατρα, οι σχολές χορού και τα στούντιο έκλεισαν. Η απουσία έγινε απόλυτη παράμετρος για όλους και όλες. Κανένας δεν μπορούσε να δει κανέναν. Οι χορευτές/ριες, όπως και το σύνολο των Ελλήνων/δων καλλιτεχνών, εξαφανίστηκαν από την εργασία και τους χώρους σπουδών τους. Ολα μεταφέρθηκαν στις οθόνες, ακόμα κι αυτά που εκ φύσεως δεν χωρούν μέσα σε μια οθόνη. Η ανακοίνωση της διεξαγωγής του 11ου Athens video dance project (AVDP) ότι θα γινόταν μόνο διαδικτυακά ήταν αναμενόμενη. Η πρόταση συμμετοχής του Further the movement στη διοργάνωση έγινε δεκτή και τότε το πρόγραμμα βίωσε έναν νέο κραδασμό. Στόχος της συμμετοχής στο AVDP ήταν μια πρώτη προσέγγιση του ζητούμενου του προγράμματος: μικρά ντουέτα που θα ετοιμάζονταν με τα ήδη υπάρχοντα βίντεο των παιδιών της α' φάσης και την δημιουργική προσέγγισή τους από τους/ις χορευτές/ριες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Ωστόσο, αυτό δεν ήταν εφικτό. Οι ανήλικοι πρόσφυγες είναι ευάλωτοι σε ζητήματα προβολής, ακόμα κι αν πρόκειται για προβολή σε οργανωμένο περιβάλλον. Προκειμένου να διασφαλισθεί η ασφάλειά τους δεν ήταν εφικτό να προβληθούν τα βίντεό τους στο ευρύ διαδικτυακό κοινό που θα είχε πρόσβαση μέσω της ιστοσελίδας και των social media του AVDF.

Η απουσία όλων έγινε εκκωφαντική. Στ' αλήθεια, κανένας δεν μπορούσε να συναντήσει κανέναν και η συνδημιουργία έγινε αδύνατη. Η συμμετοχή στο AVDF πήρε έναν άλλο δρόμο, εξίσου δημιουργικό, αλλά άλλο.

Εκείνο όμως που έγινε αναντίρρητη αλήθεια ήταν η απομόνωση όλων. Το δραματουργικό υλικό της απουσίας και της επικοινωνίας μέσω της οθόνης, με όλα τα επιμέρους εμπόδια που στήθηκαν στην πορεία, έδωσε απάντηση στο τι είναι το Further the movement. Επέκταση όχι μόνο της κίνησης, αλλά και της επικοινωνίας μεταξύ των χορευτών/ριών. Η ανάγκη για επαφή έγινε επιτακτική. Οι χορευτές/ριες στην προσπάθειά τους να έρθουν σε επαφή με τα αποκλεισμένα παιδιά των βίντεο που είχαν λάβει άρχισαν να θέτουν ερωτήματα που αποσκοπούσαν στο να γνωρίσουν αυτά τα παιδιά που κανείς δεν μπορούσε να δει. Κι υπήρξε μια αξιοσημείωτη ταύτιση: όπως αυτά τα παιδιά, έτσι και τους χορευτές/ριες της ενότητας β' δεν μπορούσε κανείς να τους/ις δει. Δύο φαινομενικά τελείως διαφορετικές ομάδες ανθρώπων βρέθηκαν να μοιράζονται το ίδιο τοπίο, να ζουν κάτω από την ίδια συνθήκη. Η δραματουργία έγινε τόσο ισχυρή που το αποτέλεσμα γεμίζει τις οθόνες συγκινησιακή φόρτιση, αλλά και καταφέρνει να συγκρατήσει μια ιστορική στιγμή που δεν πρόκειται να προσπεράσουμε.

Το κυριότερο δώρο ήταν η επίτευξη του στόχου του Further the movement: τόσο η μία ομάδα όσο και η άλλη εκφράστηκαν ελεύθερα μέσω της κίνησης προκειμένου να μοιραστούν μια ιστορική στιγμή.

καλή πρακτική

Το παράδειγμα της υλοποίησης του Further the movement φέρνει στο προσκήνιο τον μοναδικό κανόνα δημιουργίας: το να μπορεί ο/η χορευτής/ρις να αφουγκραστεί ευαίσθητα το περιβάλλοντα κόσμο και να μετουσιώσει την εμπειρία σε κίνηση. Πέρα από φόρμες και τεχνικές, πέρα από πλαίσια αυταρχισμού και πίεσης, τα σώματα μπορούν να αφηγηθούν την εμπειρία, να τη διαπραγματευτούν και να οδηγηθούν σε πολύτιμα συμπεράσματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

Η σημασία του Further the Movement και εν γένει των καλλιτεχνικών προγραμμάτων ως απόλυτα αναγκαίων μέσων για την υποστήριξη της ψυχικής υγείας των έφηβων ασυνόδευτων προσφύγων

του Αντώνη Μπέρτου

Εχοντας εργαστεί ως ψυχολόγος-εκπαιδευτής σε ποικίλα πλαίσια και ομάδες στόχου από το 2006 και ως διαθεματικός καλλιτέχνης που ενώνει την ψυχολογία με το χορό και την ψηφιακή τεχνολογία από το 2018 σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, έχω κατανοήσει και βιώσει πλήρως την αναγκαιότητα προγραμμάτων όπως το Further the Movement.

Τόσο οι ανήλικοι/ες ασυνόδευτοι/ες έφηβοι/ες που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας όσοι και οι έφηβοι/ες που διαβιούν στην κοινότητα έχουν ανάγκη από ερευνητικά και καλλιτεχνικά προγράμματα, που διαθέτουν δυνατή καλλιτεχνική και εκπαιδευτική ταυτότητα ικανά να τους/τις τονώσουν, να τους/τις εμπνεύσουν, αλλά και να δράσουν ενάντια στον αποκλεισμό και υπέρ της συμπερίληψής τους, προσφέροντάς τους έμπνευση να πραγματοποιήσουν τα όνειρα τους.

Η εφηβεία είναι η εποχή της μετάβασης από την παιδική στην ενήλικη ζωή. Διακατέχεται από την εναλλαγή πολύ έντονων συναισθημάτων και από την προσπάθεια δημιουργίας ταυτότητας. Για το λόγο αυτό, οι έφηβοι/ες πειραματίζονται με την εμφάνιση τους, το σώμα τους και τα ρούχα τους στην προσπάθεια να συναντήσουν τον εαυτό τους. Οι φίλοι και οι φίλες τους γίνονται πιο σημαντικοί σε πολλές περιπτώσεις περισσότερο από τους γονείς.

Το Further the Movement δημιούργησε για τους/τις συμμετέχοντες /ουσες εφήβους/ες μια εξαιρετική συνθήκη επαφής με τον εαυτό τους και το σώμα τους που κυρίως ο χορός μπορεί να προσφέρει. Αποτέλεσε πολύ σημαντική διέξοδο, αλλά και όχι μόνο. Έδωσε ερεθίσματα για δημιουργία ταυτότητας στους εφήβους/ες. Όχι με τον στενό όρο αν θα γίνουν χορευτές/τριες στη ζωή τους αλλά με τον εξής τρόπο:

Τα συναισθήματα που επεξεργάζεσαι όταν βρίσκεσαι σε μια αίθουσα χορού ή στη σκηνή είναι μοναδικά. Μπορεί να νιώσεις ενθουσιασμό και ντροπή μαζί. Αγχος αν θα τα καταφέρεις και περηφάνια όταν το κάνεις. Μαθαίνεις να επικεντρώνεσαι επίσης στις ανάγκες σου. Στις ανάγκες του σώματός σου.

Επιπλέον, το πρόγραμμα δημιούργησε τη συνθήκη να χορέψουν μαζί έφηβα αγόρια και κορίτσια, μέσα από μια κοινή δραστηριότητα. Το γεγονός αυτό προώθησε τη διαφυλική τους επαφή.

Το γεγονός ότι τα μαθήματα πραγματοποιήθηκαν σε μια επαγγελματική σχολή χορού, στην ανώτερη επαγγελματική σχολή χορού ΑΚΤΙΝΑ σε μια πολύ όμορφη αίθουσα, χαροποίησε πολύ τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες. Έδωσε επίσης ένα ηχηρό μήνυμα πρόσβασης προς όλες τις κατευθύνσεις. Η επαφή των εφήβων με τους/τις νέους/νέες χορευτές/τριες - σπουδαστές/τριες της ΑΚΤΙΝΑΣ έδωσε και στις δυο ομάδες το έναυσμα να αλληλεπιδράσουν να μάθουν η μία για την άλλη και να λυθούν απορίες και μύθοι. Έχω να πω ότι η Μπέττυ Δραμισιώτη, ως η δασκάλα - χορογράφος τους ήταν πάρα πολύ εμπνευστική και εμπνευστική προς τους εφήβους και τις έφηβες. Τους/τις κέρδισε αμέσως.

Εδώ να σημειώσουμε ότι το πρόγραμμα αποτέλεσε αφορμή οι νέοι και νέες χορευτές της ΑΚΤΙΝΑΣ να δοκιμάσουν να δημιουργήσουν τις πρώτες τους επαγγελματικές δουλειές στο χορό, κάτι πολύ σημαντικό για τη μετέπειτα πορεία τους, υπό την καθοδήγηση της χορογράφου.

Στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανήλικων εφήβων οι εμπειρίες από το μεγάλο ταξίδι της προσφυγιάς από εμπόλεμες χώρες ή χώρες που κινδύνευε η σωματική τους ακεραιότητα τους έχει οπλίσει με παραστάσεις ζωής που δεν αντιστοιχούν στην ηλικία τους. Οι παραστάσεις αυτές έχουν αποτυπωθεί στον ψυχισμό τους αλλά ευτυχώς η παιδικότητα τους είναι και τόσο ζωντανή και ηχηρή.

Όπως συχνά μου τόνιζε ο επόπτης μου ψυχοθεραπευτής στη Gestalt Κώστας Μιχαϊλίδης, αυτό που βοηθά και θεραπεύει ψυχικά τραυματισμένους ανθρώπους (από οποιαδήποτε αιτία) είναι η υποστήριξη σε δύο επίπεδα: 1) να τους δοθεί χώρος και ένα ασφαλές πλαίσιο να μιλήσουν σε ένα ψυχολόγο για την τραυματική τους εμπειρία, όποτε και αν το επιλέξουν, ο οποίος θα τους βοηθήσει να επεξεργαστούν το τραύμα τους, προστατεύοντας τους από το retraumatizing. Εννοώντας ότι στην προσπάθεια τους να διηγηθούν το τραύμα τους να ξανατραυματιστούν από την οδυνηρή αναβίωση της εμπειρίας τους, αν δεν λάβουν τη σωστή ψυχολογική υποστήριξη. 2) Το δεύτερο επίπεδο της υποστήριξης είναι να δημιουργηθεί το πλαίσιο και οι χώροι ώστε το τραυματισμένο άτομο να δράσει και να δια-δράσει σε περιοχές που του δίνουν χαρά.

Προγράμματα όπως το Further the Movement πρέπει να πολλαπλασιαστούν και να αποτελέσουν ένα ουσιαστικό σχέδιο εκ μέρους όχι μόνο του Υπουργείου Πολιτισμού αλλά και του Υπουργείου Παιδείας, που θα εξυπηρετεί δύο σκοπούς: συμπερίληψης και προάσπισης της ψυχικής υγείας μέσα από την τέχνη.

Σε μια περίοδο που η απαξίωση των καλλιτεχνικών μαθημάτων από τα σχολεία έχει ξεκινήσει, κατά τη γνώμη μου αλλά και της πλειοψηφίας όλο αυτό θα πρέπει να ανατραπεί θεσμικά. Η τέχνη και τα καλλιτεχνικά μαθήματα και προγράμματα προασπίζουν την ψυχική υγεία. Δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος από αυτά.

Στην ακόμα μεγαλύτερη εικόνα, αυτή του δάσους και όχι του δέντρου, η τέχνη και η επαφή των ανθρώπων είναι ο σημαντικότερος τρόπος να δημιουργηθεί ένας ενεργός πολιτισμός ειρήνης και ουσιαστικής συμπερίληψης ΟΛΩΝ. Αντίστοιχα θα έλεγα είναι ευθύνη όλων μας να βοηθήσουμε τις κοινωνίες μας να εμβολιαστούν, απέναντι σε πανδημία αιώνων όπως ο ρατσισμός, η μισαλλοδοξία και ο στείρος ατομισμός.

Θα κλείσω αυτή την καταγραφή σκέψεων, λέγοντας: Να βάλουμε περισσότερη τέχνη στη ζωή μας και περισσότερη ζωή στην τέχνη μας. Θα πρόσθετα και να θυμόμαστε πάντα την ορμή που ονειρεύεται και χορεύει ένας έφηβος/η, ένας νέος/α. Να μην το ξεχάσουμε ποτέ! Αυτό μας το θύμισε το *Further the Movement!* Να μεγαλώνουμε τις κινήσεις μας και να μεγαλώνουμε γενικώς, κυριολεκτικά και μεταφορικά! Ως μονάδες και ως σύνολο να δημιουργούμε προγράμματα που μεγαλώνουν την αίσθηση της κοινότητας. Όπως γράφει και ο Arnold Mindell φυσικός, ψυχολόγος και ιδρυτής του Process Oriented Psychology (Portland Oregon USA):

«Η φωτιά που καίει στις κοινωνικές, ψυχολογικές και πνευματικές διαστάσεις της ανθρωπότητας μπορεί να καταστρέψει τον κόσμο. Η ίδια φωτιά μπορεί να μετατρέψει τα προβλήματα σε κοινότητα. Εξαρτάται από εμάς. Μπορούμε να αποφύγουμε τα προβλήματα ή μπορούμε να δουλέψουμε με αυτά να δουλέψουμε με τη φωτιά δίχως φόβο, μεσολαβώντας έτσι ώστε να αποφύγουμε την επανάληψη των πιο επώδυνων λαθών στην ιστορία του κόσμου».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ:
Τα 4 video dance που προέκυψαν από την ενότητα β'

UNREAL

Το έργο «UNREAL» είναι μια καταγραφή των συνειρμικών εικόνων που ξεπηδούν από το υποσυνείδητο, όταν το σώμα ησυχάζει. Εικόνες καθημερινής ζωής, τσιτάτα γραμμένα στους τοίχους, αγγίγματα που πιάνει το μάτι φευγαλέα, μνήμες που καταγράφονται στον σκληρό δίσκο του εγκεφάλου, αποτυπώνονται με τα πλάνα να διαδέχονται το ένα το άλλο, χωρίς φαινομενική λογική σύνδεση μεταξύ τους. Ο εγκέφαλος κυρίαρχος, όταν το σώμα κοιμάται και ξεδιπλώνει την τυχαία αλληλουχία των στιγμών.

Διάρκεια: 4':15''

Χορογραφία: Ευστράτιος Γιαννίκος

Σκηνοθεσία: Ευστράτιος Γιαννίκος

Ερμηνεία: Ζορμπά Δέσποινα

Μουσική: Dust-Travis Lake

Κάμερα: Ευστράτιος Γιαννίκος

Μοντάζ: Ευστράτιος Γιαννίκος, Μπέττυ

Δραμισιώτη

Mentoring: Μπέττυ Δραμισιώτη

UNREAL SPACE

Στο έργο «UNREAL SPACE» ο χώρος της δράσης είναι ένας λευκός καμβάς, μια tabula rasa που μεταβάλλεται διαρκώς από την δράση των σωμάτων. Τα σώματα των χορευτών δίνουν μορφή σε αυτό το ακαθόριστο κενό πλαίσιο, καθώς προσπαθούν να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας συμμετρικές, συγκρουσιακές ή συμπληρωματικές σχέσεις.

Διάρκεια: 5':27''

Χορογραφία: Δαμιανού Ευαγγελία, Μάνου Εβίτα
Σκηνοθεσία: Δαμιανού Ευαγγελία, Μάνου Εβίτα
Μουσική: Don Julio's suite-Axe, Sancho 003 (Σιώ-
τας Φώτης, Κωστής Παντέλης)

Ερμηνεύουν: Δαμιανού Ευαγγελία, Μάνου Εβίτα
Κάμερα: Ivanon Velislav, Θωμαής Σταυρινού
Μοντάζ: Ivanon Velislav
Mentoring: Μπέττυ Δραμισιώτη

UNREAL CITY

Το έργο «UNREAL CITY» αποτυπώνει την εικόνα μιας ρευστής πόλης, που κατοικείται από σκιές. Τα πλάνα εισέρχονται το ένα μέσα στο άλλο, ώστε να δώσουν την αίσθηση του ασαφούς ορίου του χρόνου. Πού και πού, μια σκιά αποκτά πρόσωπο ή μορφή-περίγραμμα και αρχίζει η αναζήτηση. Πηγαινοέρχεται και ψάχνει όλη την μέρα πρόσωπα και μορφές μέχρι να βραδιάσει, και να ξαναχαθεί στην ρευστή πόλη.

Διάρκεια: 4':30''

Χορευτές: Κατερίνα Δημητριάδου, Ελένη Φρέσκου
Πρωτότυπη ιδέα: Αθηνά Ζουλιέν, Ελένη Φρέσκου, Αννίτα Κωνσταντοπούλου, Εφη Τετρίγκα

Κάμερα: Αννίτα Κωνσταντοπούλου, Αθηνά Ζουλιέν,
Ελένη Φρέσκου, Εφη Τετρίγκα, Δέσποινα Ζορμπά

Σκηνοθεσία: Εφη Τετρίγκα

Μοντάζ: Εφη Τετρίγκα, Μπέττυ Δραμισιώτη

Μουσική: Coti K. – Dusty Telephone Line

Mentoring: Μπέττυ Δραμισιώτη

Ευχαριστούμε πολύ τον Coti K για την παραχώρηση του κομματιού «Dusty Telephone Line»

Ιφιγένεια

Η «Ιφιγένεια» αποτελεί μια πειραματική μελέτη, η οποία προσπαθεί να κατανοήσει τη δυναμική του χώρου, του λόγου και του κινούμενου σώματος. Εχοντας ως απαρχές το εννοιολογικά χωρικό και κοινωνικό υπόβαθρο που ορίζει ένα κατώφλι και την Ευριπίδεια τραγωδία της “Ιφιγένειας εν Αυλίδι”, εγείρονται ζητήματα που αφορούν το όριο, την ταυτότητα, την ενηλικίωση, την ένταξη, την οικειοποίηση και συνάμα την αποξένωση.

Διάρκεια: 3'.18''

Χορογραφία/Σκηνοθεσία: Γρηγόρης Πετρόπουλος

Ερμηνεία: Άννα Κόπακα

Μουσική: Impedance

Κάμερα: Γρηγόρης Πετρόπουλος

Επεξεργασία εικόνας: Άννα Κόπακα,

Γρηγόρης Πετρόπουλος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Μοίρασμα εμπειρίας

«Αυτό που μου άρεσε περισσότερο στο πρόγραμμα είναι ότι ένιωσα ελευθερία»

N., συμμετέχουσα 12 ετών από τη Συρία

«Ένιωσα ότι ήταν κάτι περισσότερο από απλό χορό, τόσο για μένα όσο και για τα υπόλοιπα κορίτσια του ξενώνα μου. Ήταν ένας υπέροχος τρόπος να εκφράζουμε τα συναισθήματα μας και να ξεχνιόμαστε από τις δυσκολίες της καθημερινότητας. Λάτρεψα κυρίως τις ασκήσεις που κλείναμε τα μάτια μας και κινούμασταν σύμφωνα με το ρυθμό της μουσικής».

N., συμμετέχουσα 16 ετών από το Αφγανιστάν

«Μου άρεσε πολύ το ‘vibe’ της ομάδας και η εμπειρία μου να βρεθώ σε επαγγελματική σχολή χορού. Στην αρχή, ένιωσα λίγο περίεργα αλλά μετά από λίγο η υπόλοιπη ομάδα με έκανε να νιώσω άνετα. Το όνειρο μου είναι να γίνω ηθοποιός και για αυτό χρειάζομαι να γίνω και καλός χορευτής».

A., συμμετέχων 18 ετών από το Πακιστάν

«Μου αρέσει πολύ ο χορός. Για παράδειγμα με βοηθά να εκφράζομαι, να σταματήσω να σκέφτομαι και να επικεντρωθώ στον εαυτό μου και στις πραγματικές του ανάγκες»

L., συμμετέχουσα 16 ετών από το Κονγκό

βιβλιογραφία

Albright, A., C., 2007. *Traces of light. Absence and presence in the work of Loïe Fuller*. Wesleyan University Press, USA

Blom, L., A. & Chaplin, L. T., 1988. *The moment of movement. Dance improvisation*. University of Pittsburgh Press, USA

Blom, L., A. & Chaplin, L. T., 1982. *The intimate act of choreography*. University of Pittsburgh Press, USA

Γκόβας, Ν. 2002, *Για ένα δημιουργικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές. Ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς*, Μεταίχμιο, Αθήνα

Foster, R., 1976. *Knowing in my bones*. A & C Black Ltd., Great Britain

Hunter, V. (2016), “Radicalizing Institutional Space: Revealing the Site through Phenomenological Movement Inquiry”, στο Humm, M. and Shaw, B. (eds), *Radical space: Exploring Politics and Practice*. London: Rowman and Littlefield

Κυνηγού - Φλαμπούρα, Μ., 1993. *Ρυθμός - Ρυθμική. Στοιχεία, χαρακτηριστικά, κεφάλαια*. Νάκας, Αθήνα

Mitoma, J., Zimmer, E. & Stieber, D. A. (eds.), 2002. *Envisioning Dance on Film and Video*. Routledge, USA

Μπαρμπούση, Β., 2010. *Ο χορός στον 20ό αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα*. Καστανιώτης, Αθήνα

Μπαρμπούση, Β., 2014. *Η τέχνη του χορού στην Ελλάδα τον 20ό αιώνα. Σχολή Πράτσια: Ιδεολογία - Πράξη - Αισθητική*. Gutenberg, Αθήνα

Patton, M., Q. 2015, *Qualitative research & evaluation methods: integrating theory and practice*, 4th edn, SAGE publications, USA

Roche, J., 2009. *Moving Identities: Multiplicity, Embodiment and the Contemporary Dancer*, PhD thesis, School of Arts: Roehampton University

συντελεστές/ριες του εγχειρίδιου καλής πρακτικής

συγγραφή, σύνθεση και επιμέλεια κειμένων: Μιράντα Βατικιώτη

το κεφάλαιο

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ: ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ ΑΡΧΑΡΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

γράφηκε από την Μπέττυ Δραμισιώτη

το κεφάλαιο

Η σημασία του *Further the Movement* και εν γένει των καλλιτεχνικών προγραμμάτων

ως απόλυτα αναγκαίων μέσων για την υποστήριξη της ψυχικής υγείας

των έφηβων ασυνόδευτων προσφύγων

γράφηκε από τον Αντώνη Μπέρτο

συντελεστές/ριες της υλοποίησης του Further the Movement

Το ερευνητικό πρόγραμμα σύγχρονου χορού Further the Movement πραγματοποιήθηκε με την αιγίδα και την επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και είναι μια παραγωγή του Δίκτυου για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε συνεργασία με την Ανώτερη Επαγγελματική Σχολή χορού "ΑΚΤΙΝΑ".

Σχεδιασμός προγράμματος: Μιράντα Βατικιώτη

Διδασκαλία μαθημάτων εφήβων, mentoring νέων σπουδαστών της ΑΚΤΙΝΑΣ
& καλλιτεχνική επιμέλεια του προγράμματος: Μπέττυ Δραμισιώτη

Project manager & ψυχολόγος προγράμματος: Αντώνης Μπέρτος

Στην ομάδα εφήβων συμμετείχαν 24 έφηβοι και έφηβες, 11-17 ετών που διαμένουν είτε σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων - αιτούντων άσυλο είτε έφηβων προσφύγων - αιτούντων άσυλο που διαβιούν στην κοινότητα. Οι χώρες προέλευσης είναι: Συρία, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Νιγηρία, Νησιά Κομόρες, Κονγκό, Σομαλία, Αλβανία, Γκάμπια.

Οι δομές φιλοξενίας των οποίων έφηβοι και έφηβες συμμετείχαν στο πρόγραμμα:

- 1) Little Pugaδ της οργάνωσης The HOME Project
- 2) Puggad της οργάνωσης The HOME Project
- 3) Δομή Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανήλικων του Δ.Ο.Μ.
- 4) Ανατολή της οργάνωσης Medin
- 5) Ζεύξις
- 6) Δομή Φιλοξενίας Σεπολίων (πρώην Οινόη) της οργάνωσης Ευρωπαϊκή Εκφραση
- 7) Δομή Φιλοξενίας Κυψέλης της οργάνωσης Ευρωπαϊκή Εκφραση

Οι συντονιστές/ριες, ψυχολόγοι, κοινωνικοί/ές λειτουργοί, εκπαιδευτικοί/ριες και φροντιστές/ριες των δομών φιλοξενίας που συνέβαλαν στην οργάνωση των εφήβων: Ιωάννης Μανίος, Πανθέα Μιχάλη, Κέλλυ Τζιμοπούλου, Αγνή Δαρνή, Άννα Σιβίλογλου, Ελένη Πυρωνά, Φωτεινή Τσώνου, Κοσμάς Δρακάτος, Αγγελική Βιτζιλέου, Νανσυ Σαμουϊλίδη, Κατερίνα Κυριακού, Μάρα Πυρλιμπού, Κωνσταντίνα Μπούα

Ατομα που συνέβαλαν στη δημιουργία του Videodance που συμμετείχε στο 11ο διεθνές φεστιβάλ Athens Videodance Project (12/2020) στο πλαίσιο του προγράμματος Further the Movement'

Οι λήψεις του συγκεκριμένου videodance αποτελούνται από συλλογή λήψεων από τα κινητά τηλέφωνα των σπουδαστών/ριων της Ανώτερης Επαγγελματικής Σχολής Χορού "ΑΚΤΙΝΑ" κατά τη διάρκεια της καραντίνας που επιβλήθηκε την περίοδο Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 2020

Σκηνοθεσία: Μαρία Αθανασοπούλου-Μπέττυ Δραμισιώτη

Σχεδιασμός προγράμματος: Μιράντα Βατικιώτη

Δραματοουργία: Μιράντα Βατικιώτη - Ρεβέκκα Τσιλιγαρίδου

Πρωτότυπη μουσική: Sancho 003 (Φώτης Σιώτας - Κώστας Παντέλης)

Κάμερα: Velislav Ivanov

Μοντάζ: Μαρία Αθανασοπούλου

Μιξάζ ήχου: Νάσος Σιωπήλης - Fabrica Studios

Project manager & ψυχολόγος προγράμματος: Αντώνης Μπέρτος

Παραγωγή: Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού & Ανώτερη Επαγγελματική Σχολή χορού ΑΚΤΙΝΑ

Mobile shots: Ελένη Φρέσκου, Ναυσικά Μποζίκη, Θωμαίς Σταυριανού, Μελίνα Κόλλια, Άννα Μαρία

Καρούνου, Ανθή Στασινού, Αντζυ Σαριγεωργίου, Μαρία Παπαγεωργίου, Βασιλεία Μακρή

Credits video μαθημάτων εφήβων

Σκηνοθεσία: Μπέττυ Δραμισιώτη

Κάμερα-μοντάζ: Velislav Ivanov

Blur προσώπων & τελικό μοντάζ: Βαγγέλης Παπαευαγγελίου

Ατομα που συνέβαλαν στη δημιουργία του video συνεργασίας Further the Movement με το ερευνητικό κέντρο χορού Duncan και τα εξής 2 προγράμματα:

1) migrating Artist Projects (mAPS) - Creative Europe

2) Dare Dance Digitalize-The 3D project (i-portunus & πρόγραμμα ελληνο-γερμανικών ανταλλαγών εφήβων-νέων)

Σκηνοθεσία: Χρυσάνθη Μπαδέκα - Αντώνης Μπέρτος

Κάμερα - μοντάζ: Βαγγέλης Παπαευαγγελίου

Υπεύθυνη συντονίστρια εκπαιδύτρια εργαστηρίου και προβολών: Χρυσάνθη Μπαδέκα

(με τη συμμετοχή videodance της ομάδας “Έν Δυνάμει” της Βιττόριας Κοτσάλου)

Εκπαιδευτές/ριες εργαστηρίων: Χρυσάνθη Μπαδέκα, Αντώνης Μπέρτος, Αυγουστίνα Σχολίδου, Χρύσα Ποσνακίδου

Υπεύθυνη Ερευνητικού Κέντρου Χορού “Duncan”: Πηνελόπη Ηλιάσκου

Μουσική: Lemonostiffel (με την ευγενική παραχώρηση των δικαιωμάτων χρήσης του τραγουδιού τους “Γλυκό του κουταλιού”)

home

